

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS, PSIHOLÓĢIJAS UN MĀKSLAS
FAKULTĀTE

**JAUNĀKĀ PIRMSSKOLAS VECUMA BĒRNU
INTERESES SEKMĒŠANA ROKDARBOS**

KVALIFIKĀCIJAS DARBS

Autors: **Aiga Siliņa - Lauva**
Studenta apliecības Nr. as17094
Darba vadītājs: Lekt. Mg. paed. Ligita Priede

KULDĪGA 2017

Anotācija

Pētījuma ‘‘Jaunākā pirmsskolas vecuma bērnu intereses sekmēšana rokdarbos’’ mērķis ir teorētiski un praktiski izziņāt jaunākā pirmsskolas vecuma bērnu intereses sekmēšanas iespējas rokdarbos.

Pētījuma pirmajā nodaļā - dažādu pedagogu, psihologu (J.A. Students, J.Arājs, A. Kovaļovs, L. Žukovs, A. Špona, A. Sorokina, R. Baltušīte, A. Šteinberga u.c.) autoru atziņas par interesēm un to attīstību pirmsskolas vecumā, aprakstīti rokdarbi, pedagogu (A.Ozoliņa, K. Cīrulis, L. Priede, V.Dirnēna, V. Zelmenis u.c.) autoru atziņas par rokdarbiem, to nozīmi bērna vispusīgai attīstībai. Aprakstīts ir autoru viedoklis par skolotāja, kā intereses par rokdarbiem sekmētāja, nozīmi bērna attīstības veicināšanā.

Pētījuma otrajā nodaļā tiek aprakstīts pētījuma metodoloģiskais pamatojums, pētāmās grupas bērnu raksturojums. Tika veikts praktiskais darbs ar bērniem, lai pārbaudītu izvirzīto pētījuma jautājumu – vai darbojoties ar dažādiem materiāliem var sekmēt jaunākā pirmsskolas vecuma bērnu interesi par rokdarbiem, kā arī atspoguļots iegūto rezultātu apkopojums un analīze.

Darbam ir šāda struktūra: ievads, divas nodaļas, 8 apakšnodaļas, 14 attēli, 3 tabulas, 3 diagrammas, secinājumi, izmantotās literatūras un avotu saraksts. Darba apjoms 50 lapas.

Anotacion

The aim of this study „Youngest preschoolers interest advancing in handicrafts” is to cognize theoretically and practically the possibilities of interest promotion in handicrafts for youngest preschoolers.

The first chapter of this study summarizes the conclusions of various authors – educators and psychologists (J. A. Students, J. Arājs, A. Kovaļovs, L. Žukovs, A. Špona, A. Sorokina, R. Baltušīte, A. Šteinberga etc.) about the interests and their development in preschool period, describes handicrafts, and educators (A.Ozoliņa, K. Cīrulis, L. Priede, V. Dirnēna, V. Zelmenis etc.) statements about handicrafts and their significance in all-round development of a child. As well describes the account of above mentioned authors about the teacher as facilitator of interest in handicrafts and teacher’s role in promoting development of a child.

The second chapter contains methodological basis of this study as well as characteristic of children of study group. Practical work with children was performed to verify a research question – whether work with different materials can facilitate an interest in handicrafts for youngest preschoolers, presents a summary of the results and analysis.

Structure of the paper: two chapters, 8 subchapters, 14 pictures, 3 tables, 3 diagrams, conclusions, references and sources used. Volume of the paper is 50 pages.

Saturs

Ievads.....	5
1. Intereses pedagogu un psihologu skatījumā.....	7
1.1. Interesu vispārīgs raksturojums.....	7
1.2. Pirmsskolas vecuma bērnu interešu attīstība.....	11
1.3. Rokdarbi -bērnu interešu sekmēšanai.....	15
1.4. Skolotājs - intereses par rokdarbiem sekmētājs.....	22
2. Jaunākā pirmsskolas vecuma bērnu intereses par rokdarbiem izpēte un analīze.....	26
2.1. Pētījuma metodoloģiskais pamatojums.....	26
2.2. Pētāmās grupas bērnu raksturojums.....	27
2.3. Praktiskais darbs ar bērniem.....	30
2.4. Iegūto rezultātu apkopojums un analīze.....	43
Secinājumi.....	47
Literatūras un avotu saraksts.....	48

Ievads

Dievs devis bērnam jau kopš dzimšanas tieksmi visu izzināt, izpētīt. Ar izteiktu intensitāti bērns apgūst visu ap sevi, un, kad pieaug viņa patstāvība, atraisās intereses un top paša bērna viedoklis par lietām. Šajā aktīvajā bērna augšanas procesā svarīgi ir neapslāpēt bērna zinātkāri. Tieši intereses mudina bērnu darboties, iegūt jaunas zināšanas, prasmi, pieredzi. Ja nav mērķtiecīgs pedagoģiskais darbs pie bērna intereses attīstības, tad bērna personība attīstās nepilnvērtīgi.

I. Šternfelde min grieķu filozofa Anaksagora ir atziņu, ka cilvēks ir viens no attīstītākajām būtnēm tātē, ka viņam ir rokas. Tieši rokām ir liela nozīme pirmsskolnieka pieredzes iegūšanā un attīstībā. Bērna domas un pieredze darbā ar materiāliem, idejām un cilvēkiem ir mācīšanās. Šai pieredzei jāaskān ar bērna attīstības spējām, vienlaicīgi izraisot bērna interesi un izpratni (Šternfelde,2017,5). F. Karlgrēns atsaucoties uz R. Šteineru min, ka ‘tam, kas neveikli kustina pirkstus, ir arī neveikls intelekts, neelastīgas domas un idejas’ un lielu nozīmi pievērsa tam, ka ‘bērnā jāgrib strādāt pašam’ (Karlgrēns,2008,59).

K. A. Hansena akcentē rokdarbu nozīmi rokas pirkstu muskulatūras attīstībā, kas attīsta smadzeņu darbību, redzi, tausti, atmiņu. Dažādi rokdarbu paņēmiēni un tehnikas bagātina, papildina bērna radošo darbību. Rokdarbi ir cieši saistīti ar bērna attīstību. Ja bērnam tiek dots laiks, iespējas un brīvība eksperimentēt ar dažādiem materiāliem, atklāt nezināmo un pārbaudīt praksē idejas, veidojas pamats viņa sekmīgai izglītībai un panākumiem turpmākajai dzīvei (Hansena,2002,79).

Kā uzsver D. Dzintere, jau pirmsskolas vecumā aktuāli ir veidot radošas, atvērtas, varošas un darboties gribošas personības, saglabājot katra bērna individualitāti (Dzintere,2002,4).

R. Džeja uzsver, ka bērniem ir jārada iespēja, brīvi izpausties, darboties. Viņš uzsver, ka iedodot bērnam tukšu kartona kasti vai audekla gabalu, bērns ar tiem spēš uzburt brīnumu, galvenais ir bērnu netraucēt. Gala rezultātā būs tapis vienreizējs, neatkārtojams un unikāls mākslas darbs (Džeja,2010,24).

Psihologē G. Svence skaidro, ka bērns pasauli apgūst eksperimentējot, pārbaudot dažādu priekšmetu un parādību lietojumu. Jau trīs gadu vecumā bērni sāk fantazēt, variēt un modelēt (Svence,1999,68).

V. Nadziņa grāmatā ‘Mājturība’ norāda, ka savā bērībā jau agri iepazinusi un apgūvusi pirmās iemaņas un prasmes rokdarbu darināšanā. Tieši agri modinātais darboties prieks, saskarsme ar tautas radošo garu pārauga cieņā un mīlestībā pret tautas mākslu. Viņa uzsver, ka rokdarbos

radošā darbošanās, priekšmetu formas, materiāla īpatnību un krāsu saliedēšana interesantās kompozīcijās, dod iespēju ar savu veikumu iepriecināt tuviniekus un draugus (Nadziņa,1997,2).

Tā kā visu jauno bērni apgūst caur sajūtām un praktisku darbošanos, darba autore uzskata, ka tieši rokdarbi ir tie, kas ļauj bērniem attīstīt iemaņas un prasmes praktiskā darbībā, bērni darbojas ar daudzveidīgiem materiāliem, kas veicina roku sīkās muskulatūras attīstību, sekmē darba prieku un radošo pašizpaušmi. Teorētiskās literatūras analīze un prakse pierāda, ka skolotājam ir būtiska nozīme intereses rosināšanā rokdarbos. Skolotājs ir tas, kurš var sekmēt bērna interesi par rokdarbiem, tāpēc, lai to noskaidrotu, darba autore izvēlējās kvalifikācijas darba tematu: ‘Jaunākā pirmsskolas vecuma bērnu intereses sekmēšana rokdarbos’.

Pētījuma objekts: Rokdarbi pedagoģiskajā procesā pirmsskolā

Pētījuma priekšmets: Jaunākā pirmsskolas vecuma bērnu interešu attīstība

Pētījuma mērķis: Teorētiski un praktiski izziņāt jaunākā pirmsskolas vecuma bērnu interešu sekmēšanas iespējas rokdarbos

Pētījuma jautājums: Vai darbojoties ar dažādiem materiāliem var sekmēt jaunākā pirmsskolas vecuma bērnu interesi par rokdarbiem?

Pētījuma uzdevumi:

1. Analizēt teorētisko literatūru par interesēm un to veidošanos pirmsskolas vecumā.
2. Raksturot rokdarbus un to veidus.
3. Praktiski izziņāt intereses izpaušmes rokdarbos.

Pētījuma metodes:

- Teorētiskā – pedagoģiskās un psiholoģiskās literatūras analīze
- Empīriskās – novērojums, praktiskais darbs ar bērniem, iegūto rezultātu analīze

Pētījuma bāze: Brocēnu pilsētas X pirmsskolas izglītības iestāde

1. Intereses pedagogu un psihologu skatījumā

1.1. Interesu vispārīgs raksturojums

Bērna attīstību sekmē viņa aktivitātes un intereses. V. Krinkele norāda, ka **intereses** ir bērna aktīva, emocionāli pozitīva izziņas virzība uz noteiktu priekšmetu vai parādību, lai to izziņātu vai arī apgūtu kādu darbības jomu. No vienas puses, intereses var apmierināt jau esošās vajadzības, bet, no otras – liecināt par jaunas vajadzības veidošanās pirmo posmu (Krinkele,2002,13).

Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīcā **interese** tiek uzskatīta par vajadzības, pieredzes un izvēles nosacītu aktīvu attieksmi pret darbībām, objektiem un parādībām. Interese var būt dažāda. Tā var būt gan aktīva, gan mērķtiecīga, gan pasīva (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca,2000,70). Psiholoģijas vārdnīcā **interese** tiek skaidrota kā vērtības izjūta pret kādu attiecīgu objektu. Objekti var būt cilvēki, dzīvnieki, gan dažādi sociālie notikumi, dažādas darbības u.tt. Tiek uzskatīts, ka no vienas puses interesi izraisa objekti, kas apmierina esošās vajadzības, no otras puses, interese var liecināt par jaunas vajadzības veidošanās pirmo posmu (Psiholoģijas vārdnīca,1999,61).

R. Baltušiite interesi raksturo, kā visbiežāk izjūtamās pozitīvās emocijas. Liela nozīme interesēm ir dažādu iemaņu, zināšanu apgūvē. Interese var izpausties kā zinātkāre, ziņkārība, aizrautība. Ja cilvēks par kaut ko ir ieinteresējies, tad rodas vēlēšanās to izpētīt, izziņāt, ar aktīvu iesaistīšanos procesā vai situācijā, līdz ar to tiek paplašināta pieredze. Interese ir tā, kas var pastiprināt tieksmes un pamudinājumus, līdz ar to kļūst par nozīmīgu motivācijas avotu (Baltušiite,2006,156).A. Šteinberga uzskata, ka personības emocionālās sfēras attīstība palīdz veidot mācīšanās motivāciju – interese, izbrīns, prieks ir pamata emocijas un pamata motivācija jebkurai darbībai. Ja cilvēkam ir interesanti, organisms izstrādā hormonu – dehidroepiandrosterona sulfātu, kas paātrina jaunu šūnu veidošanos, atbild par spēju pašizdziedināties, domāšanas skaidrību, spēku, izturību. Tas nozīmē, ka interese par apkārt notiekošo ir ne tikai izziņas motivācija, bet arī izdzīvošanas līdzeklis (Šteinberga,2013,47).

Psiholoģijā tiek uzskatīts, ka interese izpaužas kā personības apzināta tendence virzīt uzmanību, domas un darbību uz priekšmetu, kas liekas emocionāli pievilcīgs. Sākotnēji rodas situatīva interese, bet pēc tam interesi uztur cilvēka spēja uz noteiktu darbības veidu, stimulēšana, labvēlīga attieksme vai atzinība, tāpēc noturīgas intereses pamatā vienmēr ir pozitīvs emocionālais stāvoklis, ko veido cilvēkam nozīmīgu vajadzību apmierināšanas process, panākumi cilvēka

darbībā. Ja cilvēka darbībai nav panākumu, tad negatīvo emociju pārdzīvošana bremsēs noturīgas intereses rašanos par to (Vorobjovs,1996,163).

D. Lieģeniece, I. Nazarova intereses saista ar psihes stāvokļiem – jūtām, emocijām. Ja interese ir pievērsta kādam objektam, bet cilvēku pārņem spēcīgas emocijas, kas saistītas ar citu objektu, tad interese ar laiku zūd (Lieģeniece, Nazarova, 1999,17).

J. Arājs ir analizējis B. Templova un S. Rubinšteina atziņas. B. Templovs norāda, ka **interese** ir tendence iepazīties ar kādu priekšmetu, to izpētīt, uztvert to un domāt par to. Arī psihologs S. Rubinšteins uzskata, ka interese ir personības virzība uz kādu objektu. Personības doma virzīta uz noteiktu priekšmetu, kas izraisa tieksmi aplūkot priekšmetu tuvāk, to izpētīt (Arājs,1999,10).

L. Žukovs intereses skaidro, kā cilvēka aktīvu, emocionāli pozitīvu izziņas virzību uz noteiktu priekšmetu vai parādību, lai to izziņātu vai arī apgūtu kādu konkrētu darbības jomu. Interesei ir izvēles raksturs. Viņš uzsver, ka vajadzības un intereses nosaka cilvēka darbības mērķus un motīvus. Cilvēka darbības pamatā ir viņa vajadzības un intereses(Žukovs,1999,21).

Vairāki autori (A.Špona, V. Zelmenis, I. Žogla u.c.) par interešu pamatu uzskata vajadzības. Dažas vajadzības ir dabas dotas, citas vajadzības dod vide (Lieģeniece, Nazarova, 1999,17).

Arī A. Kovaļovs min, ka psihologi V. Mjasiščevs un V. Ivanovs uzsvēruši, ka vajadzība virzās uz priekšmeta izmantošanu, bet interese – uz tā izziņāšanu(Kovaļovs,1967,81).

I. Žogla, raksturojot G.Ščukinas teikto, uzsver, ka izjusta vajadzība interesi apmierināt kļūst par spēcīgu mācīšanās motīvu. Viņa interesi raksturo kā sarežģītu psihisku veidojumu, personības pamatīpašību, kas nosaka ‘’individuāli izvēlīgu pārdzīvojumu’’. Ja tā kļūst noturīga, tad veido vienu no personības pamatīpašībām, kas mudina nepārtraukti izziņāt, mācīties (Žogla,2001,125,180).

Arī A. Špona uzsver, ka tieši vajadzību apmierināšanas procesā veidojas pārliecība, uzskati, pieredze. Viņa uzsver, ka vajadzību apmierināšana cilvēkam ir objektīvi nepieciešama. Cilvēka apziņā nepieciešamība atspoguļojas interesēs un centienos. Intereses ir viens no uzvedības, domu un gribas virzības nosacījumiem, tādēļ interesēm cilvēka dzīvē un darbībā ir būtiska nozīme (Špona,2001,79).

J. Arājs, raksturojot psihologu V. Kuzina, G. Fortunatova, A. Petrovska atziņas, norāda, ka vajadzības ir interešu izcelsmes pamats, turklāt intereses var būt jaunas vajadzību veidotājas (Arājs,1976,11). Dažkārt ar interesēm saprot savtīgu iegūšanas tieksmi (materiālās intereses). Personības vispusīgu attīstību sekmē daudzveidīgas garīgās intereses (Zelmenis,2000,27).

Pastāv arī uzskats, ka interese ir psihes pamatīpašība, kuru uzskata par uzmanības pamatu. Bez intereses nebūs uzmanība. Bērna uzmanība veidojas aktīvā darbībā, kuru izraisa un uztur racionāli organizēts darbs (Lieģeniece,Nazarova,1999,17). L. Priede analizējusi K. G. Junga

atziņas, kur tiek minēts, ka cilvēka uzmanību un interesi izraisa objektīvi notikumi, tie, kas noris viņa tiešā tuvumā. Interesi modina gan personas, gan lietas, gan dažādi dabas objekti. Interese ir jebkuras darbības svarīgākais pamudinātājs (Priede,2007,45).

Arī J.A. Students uzskata, ja būs interese, būs arī uzmanība. Ar uzmanības audzināšanas paņēmieniem var nostiprināt ne vien uzmanību, bet arī interesi. Viņš interesi definē, ka ‘tas ir tas iekšējais prieks, citādi sakot tīksme, ko pārdzīvojam, vērojot saistošu parādību vai kavējoties atmiņās pie patīkamiem pārdzīvojumiem pagātnē, vai visbeidzot, gaidot ko patīkamu. Kad pratīsim vēlāmajā virzienā nostiprināt uzmanību, tā visnotaļ atbalstīs interesi, bet ja interese būs dzīva un spēcīga, cilvēks gūs panākumus visos tajos darbos, ko pildīt, viņš jūtas aicināts (Students,1998,152).

J. Arājs interesēšanās procesu visos gadījumos saista ar uzmanības pievēršanu objektam. Intereses veidošanās notiek gan ārējo, gan iekšējo faktoru mijiedarbības rezultātā. Pēc J. Arāja teiktā, interese vienmēr atrodas pārmaiņu stāvoklī, vai tā pilnveidojas un stabilizējas, vai apdziest. Lai sekmētu interešu rašanos, svarīgi, lai būtu attīstīta uzmanība, vērīgums, prasme saskatīt, sadzirdēt, sajūst apkārtnes priekšmetus, parādības, cilvēkus. Intereses neveidosies, ja cilvēks būs izklaidīgs, nevērīgs, neuzmanīgs. J. Arājs uzsver, ka interese ir integrāla parādība, kas sevī ietver daudzas iezīmes un veido vienotu interešu sistēmu. Interese ir personības īpašība, kad personībai piemīt spējas interesēties. Interese ir psihisks stāvoklis, kad personība ir par kaut ko ieinteresēta, bet darbībai nepiemīt izteikta aktivitāte. Interese ir process, kas izpaužas kā daudzveidīga uz interešu objektu vērsta darbība (Arājs,1976,20).

Savukārt R. Alijevs uzsver, ka cilvēka interese nosaka viņa spējas. Interese formē spējas, savukārt pati attīstošā spēja padziļina un bagātina interesi. Spēju attīstība saistīta ne tikai ar interesēm, bet arī ar darbības motīviem, ar personības pārliecību, tāpēc izzinošā interese ir tā, kas mudina personību dažādiem meklējumiem, dod izzinošai darbībai radošu raksturu. Ja cilvēkam piemīt izzinošā interese, viņš spēj radoši atrisināt problēmas, jo interesei ir darbību stimulējoša ietekme (Alijevs,1998,7).

A. Sorokina, raksturojot interešu, norāda, ka interese ir gribas piepūles sabiedrotais mērķa sasniegšanā un grūtību pārvarēšanā. Ja ir interese, rodas iniciatīva izmantot jau zināmu vai jaunu darbības veidu. Interese ir pretstats vienaldzībai. A. Sorokina kā raksturīgas interešu iezīmes min daudzpusību, dziļumu, noturīgumu, dinamiskumu un iedarbīgumu. Daudzpusība ir aktīva, izzinoša attieksme pret daudziem priekšmetiem un parādībām. Cilvēkam ar daudzpusīgām interesēm ir plašas zināšanas, viņš spēj veikt daudzveidīgas intelektuālas darbības. Dziļums ir interese ne tikai par faktiem, pazīmēm, īpašībām, bet arī par cēloņiem, savstarpējiem sakariem. Noturīgums izpaužas interešu patstāvībā, kad par vienu vai otru parādību interesējas ilgāku laiku. Dinamiskums ir tāds stāvoklis, kad iegūtās zināšanas ir it kā izveidojušas kustīgas sistēmas, kuras

viegli pārslēdzas, pārkārtojas, atšķirīgos apstākļos tiek izmantotas dažādos variantos, palīdz veikt intelektuālas darbības. Iedarbīgums izpaužas aktīvā darbībā ko veic, lai iepazītos ar priekšmetiem vai parādībām, kā arī grūtību pārvarēšanā, gribas piepūlē. Veidojot daudzpusīgas intereses, pedagogs bagātina bērna prātu, attīsta viņa personību (Sorokina,1979,127).

Interesu iedalījums dažādiem autoriem ir atšķirīgs. Psiholoģijas vārdnīcas autori intereses iedalījuši pēc to satura vai virzības. **Materiālās intereses** var izpausties kā tieksmē pēc dzīves vērtībām, **izziņas intereses** izpaužas kā mācību un speciālās zinātniskās intereses (matemātika, ķīmija, fizika u.tt), **profesionālās intereses** (pedagoģiskās, lauksaimnieciskās, administratīvās u.c.), **sabiedriski politiskās intereses** izpaužas kā interese par politiskiem jautājumiem, un **estētiskās intereses**, kad interese ir par literatūru, kino, teātri, mūziku u.c.(Psiholoģijas vārdnīca,1999,61).

Īpaši daudzveidīgi intereses ir iedalījis A. Kovaļovs. A. Kovaļovs izdala **tiešo** un **netiešo** interesi. Tiešā interese ir interese par pašu darbības procesu, netiešā interese ir par darbības rezultātiem (izglītības iegūšana, profesijas apguve u.c.). Pēc iedarbības pakāpes autors dala **aktīvajās** un **pasīvajās** interesēs. Pasīvās interesēs cilvēks aprobežojas ar interesējošā objekta uztveri (patīk klausīties mūziku, vēro gleznas), bet aktīvās interesēs cilvēks darbojas, lai apgūtu intereses objektu. Šīs intereses ir personības zināšanu, iemaņu, spēju, rakstura veidotājas. Pēc apjoma intereses tiek dalītas **plašās** un **šaurās** interesēs. Šīs intereses raksturo personības interešu struktūru. Dažiem cilvēkiem ir plašas un daudzpusīgas intereses, dažiem cilvēkiem intereses ir vienpusīgas, aprobežotas. Tāpat izšķir **dziļas** un **paviršas** intereses. Cilvēkiem, kuriem ir dziļas intereses, raksturīgi ir tas, ka viņi ar lielu atbildības sajūtu iedziļinās lietās un parādībās, iegrimst līdz pamatiem izziņas priekšmetā. Intereses tiek iedalītas arī pēc noturības. **Nenoturīgas** intereses ir raksturīgas ne tikai bērniem, bet arī pieaugušajiem, savukārt, **noturīgas** intereses ir saistītas ar cilvēka attīstītām spējām un pienākuma apzināšanos. A. Kovaļovs uzsver, ka cilvēka dzīvē un darbībā interesēm ir ļoti būtiska nozīme. Ja cilvēkam ir intereses, pilnvērtību un laimi viņš spēj izjust tikai tad, jo blakus vajadzībām intereses izraisa darbību, kas aktivizē personību. Ja cilvēks strādā tādu darbu, kas atbilst viņa interesēm, tad strādājot cilvēks izjūt baudījumu, tas ir viegls un produktīvs (Kovaļovs,1967,84,85).

Apkopojot un analizējot J.A. Studenta, J. Arāja, A. Kovaļova, L. Žukova, A. Šponas u.c. autoru atziņas par interesēm, to nozīmi un iedalījumu, var secināt, ka interese var izpausties kā zinātkāre, ziņkārība, aizrautība. Ja cilvēks par kaut ko ir ieinteresējies, tad rodas vēlēšanās to izpētīt. Interese izpaužas kā personības apzināta tendence virzīt uzmanību, domas un darbību uz priekšmetu, kas liekas emocionāli pievilcīgs. Vajadzības un intereses nosaka cilvēka darbības mērķus un motīvus. Cilvēka darbības pamatā ir viņa vajadzības un intereses.

1.2. Pirmsskolas vecuma bērnu interešu attīstība

Bērns pasauli iepazīst no savas dzīves pirmajām dienām. Viņš mācās tajā ne tikai adaptēties, bet ienes tajā arī daudz jauna un nozīmīga sev, izmaina to, balstoties uz savām vajadzībām un interesēm. Tieši pirmsskolas vecumā bērnam veidojas sākotnējie priekšstati par apkārtējo pasauli, rodas pieredze daudzās jomās, sāk izpausties izziņas interese un attieksme pret visu, kas ir ap viņu.

Pirmsskolas vecumā bērnus interesē ne tikai jaunais priekšmets, jaunas lietas. Katrā vecumposmā ir savas intereses. Interese par izziņas procesu veidojas jau agrā bērnībā. Tā pamatojas ziņkārībā, no kuras vēlāk var pāraugt zinātkārē. I. Freiberga uzsver, ka visā pirmsskolas vecumā pasaules iepazīšana un izziņas intereses veidošanās notiek ar moto: "Iepazīstu un interesējos par to, ko redzu, sajūtu, ar ko varu darboties!" Visos vecumos bērnu interesē pieaugušais – viņa darbības, izturēšanās, izskats, personīgās īpašības, tāpēc nav viegli izdalīt un noteikt, kas un kam būtu jāinteresē konkrētā vecumā. Svarīgākais ir tas, cik no vērotā bērns spēj saprast un pieņemt pieredzē (Freiberga,2007,29).

Jau agrā bērnībā visi mazuļi cenšas uzzināt, kāpēc grabulis grab, vai zvans skan. Viņi to purina, pēta, met pret zemi, baksta ar pirkstu. D. Lieģeniece, I. Nazarova, raksturojot interešu attīstību, balstās uz skolotāja un psihologa P. Birkerta atzinumu, kurš intereses attīstībā izdalījis vairākas stadijas:

1. Maņu intereses stadija (0 – 2g.)
2. Subjektīvās intereses stadija (2 – 7g.)
3. Objektīvās intereses stadija (7 – 10g.)
4. Paliekošās intereses stadija (10 – 15g.)
5. Loģiskās intereses stadija (15 - ...g.)

No minētajām interešu attīstības stadijām uz pirmsskolas vecumu attiecas pirmās divas. Pirmajā stadijā bērns interesējas par to, kas apmierina viņa vajadzības, jo bērns pasauli izzina caur visām maņām. Otrā stadijā ir tiešs turpinājums. Visu, ar ko saskaras bērns, viņš vērtē caur savu "Es" apziņu. Šīs intereses tiek uzskatītas par nepastāvīgām un mainīgām, jo visas lietas, kas tobrīd bērnu interesē, noder viņa vajadzību apmierināšanai (Lieģeniece, Nazarova,1999,18).

A. Kovaļovs uzskata, ka intereses bērniem sāk veidoties diezgan agri. Sākumā tās izpaužas ziņkārības veidā, kad pirmajā dzīves gadā bērnu piesaista dažādi spilgti, krāsaini priekšmeti, skaņas, priekšmetu kustības. Bērns izrāda vēlēšanos tos atkārtoti uztvert (Kovaļovs,1967,85). Arī A. Sorokina saka, ka jau pirmajā dzīves gadā, kad mazulis sniedz pēc priekšmeta, viņš izrāda vēl neapzināto interesi. Tā ir jutekliska izziņošana, kura nedaudz vēlāk pārvēršas rotaļā ar

priekšmetu. Mazus bērnus galvenokārt saista konkrētas lietas, bet vecākus bērnus jau interesē lietu tapšana, cilvēku loma šo priekšmetu un lietu vadīšanā, kā arī dažādas parādības, cilvēku rīcība un tās motīvi. Pakāpeniski bērnu interešu loks sāk paplašināties, un viņi pieaugušajiem sāk uzdot dažādus jautājumus (Sorokina,1979,128).

G. Svence min Ž. Piažē atziņu, kurš bērna pirmos divus gadus ir nosaucis par "sensomotoro periodu", kas sastāv no vairākām fāzēm. Viena no tām ir iespaidu un interešu stadija, kad bērns mērķtiecīgi var sākt veikt kādas darbības ieinteresētā priekšmeta virzienā, piemēram, novākt šķēršļus un barjeras: 8 līdz 12 mēneši (Svence, 1999, 56).

Trīs gadu vecumā bērniem ir dzīva interese par visu, kas saistās ar viņa personību, par viņam tuviem cilvēkiem un lietām. Parādās interese par rakstīto un iespiesto tekstu (Lieģeniece,Nazarova,1999,43). D. Lieģeniece, raksturojot bērnus vecumā no 1,5 līdz 4 gadiem, balstās uz M. Montesori izteikto atziņu, ka bērna vecums no 1,5 līdz 4 gadi ir koordinācijas un muskuļu attīstības sensitīvais periods, kurā bērnam ir interese par maziem priekšmetiem, bet vecums no 2 līdz 4 gadiem ir kustību bagātināšanas periods, kurā bērns apzinās secību laikā un telpā, izrāda interesi par taisnību un uzticēšanos (Lieģeniece,1999,39). Jaunākā pirmsskolas vecuma bērnus raksturo zinātkāre, nepieciešamība visu laiku kaut ko jaunu apgūt, kā arī spēja just otram līdzī, pārdzīvot, labi izturēties. Šajā vecumā svarīgi bērnus rosināt izzināt apkārtējo pasauli, izraisīt interesi, veicinot pozitīvus pārdzīvojumus (Lieģeniece,1992,25). Arī H. Helminga, raksturojot M. Montesori izteiktās atziņas, uzsver, ka bērni attīsta savas sajūtas, ja viņiem ir iespēja darboties ar priekšmetiem. Tas ir stimuls, kam seko iekšējās intereses izraisīta koncentrēšanās (Helminga,2006,75).

Bērniem, vecumā no 4 līdz 6 gadiem, interesē lietu uzbūve, nozīme, izmantošanas veids un izcelsme. Tieši izziņas interese ir tā, kas, liek pirmsskolas vecuma bērniem manipulēt ar priekšmetiem. (Lubļinska, 1979, 338). Šī izziņas interese izpaužas dažādos bērnu jautājumos, ar kuriem viņš vērsas pie pieaugušā. Izziņas interešu attīstība izpaužas tajā apstākļī, kad bērniem pieaug viņu vēlēšanās veikt intelektuālu darbību. Bērniem, vecumā no 4 līdz 5 gadiem, ļoti patīk gan spriest, gan strīdēties, minēt mīklas, gan salīdzināt dažādas lietas, parādības. Būtiski šo izziņas aktivitāti ir atmodināt, jo tā piešķir dzīvei interesi, dinamiskumu, enerģiju un prieku un tāpēc attīsta cilvēka personību – padara to aktīvu un veido izziņas intereses un attieksmes. Izziņas aktivitāte izpaužas ieinteresētā informācijas uztverē, meklēšanā, vēlmē noskaidrot, uzdot jautājumus, domāšanas procesos, zināmo izmantot radoši jaunās situācijās (Freiberģa, 2007, 29).

Arī A. Kovaļovs uzskata, ka pirmsskolas vecumā interese rodas kā relatīvi noturīga attieksme pret emocionāli pievilcīgu darbību, ko regulē priekšstati. Tāda ir izziņas interese, kas izpaužas jautājumos "kāpēc", "kādēļ". Bērnus saista un ieinteresē viss jaunais, bērni tiecas

izprast parādības. Pirmsskolas vecuma beigās pieaugušo ietekmē bērnam veidojas interese par skolas mācībām (Kovaļovs,1967,85).

Dz. Albrehta norāda, ka izziņas intereses rosina dažādas didaktiskās spēles, rotaļas, kā arī to stimulē dažādi radošie darbi, jo šāda veida darbu izpilde aktivizē gan intelektuālos, gan emocionālos procesus, tas rosina radošo iztēli, domāšanu un reizē veicina izziņas intereses veidošanos (Albrehta,2001,151).

A. Ļubļinska uzsver, ka interese, kas pauž vēlēšanos uzzināt ko jaunu, rodas tad, kad bērns jau kaut ko zina. Interese par svešām parādībām pati par sevi nevar rasties. Ja skolotājs stāstīs bērniem par kaut ko, nekā bērniem jauna neatklājot, viņiem kļūs neinteresanti un ātri novērsīs uzmanību. Bērniem būs interesanti, ja skolotāja stāstā atklāsies kaut kas bērniem nezināms par pazīstamu objektu. Pirmsskolas vecuma bērnu interese izpaužas dziļi emocionālā attieksmē pret apkārtējo vidi, neremdināmā vēlme uzzināt nezināmo, priekā par atklājumu, aizvien pieaugošā zinātkārē. Cilvēks, kas par kaut ko interesējas, gūst apmierinājumu, izzinot objektu, un, jo vairāk viņš par to uzzina, jo vairāk aug viņa interese. Intereses augšana ir neierobežota. Interesei ir milzīga progresīva un perspektīva nozīme personības attīstībā(Ļubļinska, 1979, 340).

A. Sorokina uzskata, ka bērna intereses un spējas nav iedzimtas, tās atklājas un veidojas izziņas un radoši produktīvā darbībā. Lai attīstītos spējas un parādītos dotības, pēc iespējas agrāk jāatbalsta bērna intereses, viņa tieksmes, jārada tādi apstākļi, kuros bērns bieži saskartos ar to, kas viņu interesē, un ko viņš var atveidot savā darbībā. A. Sorokina, atsaucoties uz K. Ušinska teikto atziņu, min, ka interese par mācībām ir interese, kas piesātināta domām. Ja bērnu kaut kas interesē, viņš ar to darbojas aizrautīgi, pārdzīvojot apmierinājumu, prieku. Interese paaugstina bērna darba spējas (Sorokina,1979,126,130).

Pirmsskolas vecuma bērnus interesē gan rotaļas, gan spēles. Rotaļa ir darbība, kas vērsta uz sevi, tur nav nepieciešami partneri. Bērns var darboties pats, vai ar reāliem priekšmetiem. Ļoti bieži izpaužas attiecību dibināšanas intereses. Spēles izmanto kā līdzekli, lai sadarbotos, vai līdzdarbotos ar vienu vai vairākām personām. Spēlējot katrs grib saņemt apmierinājumu. Ja to negūst, zūd interese par spēli vai rodas dusmas, sarūgtinājums, vilšanās. Interese par spēli katram ir citāda. Katram ir interesantās vai neinteresantās spēles. Vienu puķu domino atstās vienaldzīgu, bet transporta līdzekļu domino viņš spēlēs ar aizrautību. Šajā faktā parādās vērtību izjūta, emocionālā attieksme. Ja spēle nav izprasta, nav saprotama, tā šķiet neinteresanta (Golubina,2007,177).Pirmsskolas vecuma bērnus saista darbības, kur viņi var mēģināt un radīt paši no jauna, jo tas dod iespēju sevi apliecināt (rotaļas smiltīs, darbs ar mālu, rotaļlietu gatavošana utt.). Bērnus interesē arī mēbeles, kuras, paši var pārkārtot dažādās situācijās vai veidot savas jaunrades iztēles situāciju, uzskata D. Lieģeniece (Lieģeniece,1999,131).

Intereses sekmē ne tikai bērna izziņas aktivitāti, kas izpaužas ieinteresētā informācijas uztverē par noteiktu jautājumu, tās meklēšanā, vēlmē noskaidrot, uzdot jautājumus, domāšanas procesos, bet arī izmantot jau zināmo radoši jaunās situācijās. Intelektuālā aktivitāte saistībā ar emocionālu attieksmi rosina bērna gribas piepūli, uzvedības pašregulāciju, viņa dabīgumu. Ar to, kas izraisa interesi, bērns nodarbojas aizrautīgi, ar sevišķu pacilātību, pārdzīvo apmierinājumu un prieku, attīstās viņa radošā iniciatīva (Dzintere, Stangaine, 2007, 17).

Apkopojot un analizējot I. Freibergas, A. Ļubļinskas, D. Lieģenieces, A. Kovaļova u.c. autoru atziņas par interešu attīstību pirmsskolas vecumā, var secināt, ka katrā vecumposmā ir savas intereses. Intereses bērniem sāk veidoties diezgan agri. Pirmajā dzīves gadā bērnus piesaista dažādi spilgti, krāsaini priekšmeti, skaņas, priekšmetu kustības. Mazus bērnus saista konkrētas lietas, bet vecākus bērnus jau interesē lietu tapšana. Bērnu vecums no 1,5 līdz 4 gadi ir koordinācijas un muskuļu attīstības sensitīvais periods, kad bērnam interesē mazi priekšmeti, bet vecums no 2 līdz 4 gadiem ir kustību bagātināšanās periods. Bērnus, vecumā no 4 līdz 6 gadiem, interesē lietu uzbūve, nozīme, izmantošanas veids, izcelsme. Izziņas interese ir tā, kas izpaužas ieinteresētā informācijas uztverē, meklēšanā, vēlmē noskaidrot, uzdot jautājumus, domāšanas procesos, zināmo izmantot radoši jaunās situācijās. Bērnu intereses un spējas nav iedzimtas, tās atklājas un veidojas izziņas un radoši produktīvā darbībā. Pirmsskolas vecuma bērnus interesē gan rotaļas, gan spēles. Ar to, kas bērnu interesē bērns darbojas aizrautīgi, ar lielu prieku.

1.3. Rokdarbi - bērnu interešu sekmēšanai

Vēsturiskā pieredze liecina, ka darba audzināšana, darba prasmes, rokdarbi ir ne tikai vajadzību apmierināšanas forma, bet arī attieksmes veidošana pret sevi, citiem cilvēkiem, darbu un sabiedrību. Tas norāda, ka jēdzieni "darbs" un "rokdarbi" ir cieši saistīti, kuriem nepieciešams plašāks skaidrojums, jo reizēm tie tiek uztverti ar vienādu nozīmi. Apzīmējumu "rokdarbi" sāka lietot 19.gs. pirmā pusē, kad roku darbus pamazām izspieda mašīnu darbs. Rokdarbi tautas mākslā un amatniecībā ir apzīmējums, lai atšķirtu rokām veikto darbu izstrādājumu darināšanu (pamatā ar rokām), kā arī rokdarbi ir mācību priekšmets skolā pirmo vienkāršāko darba prasmju un iemaņu veikšanai, norāda E. Volāne (Volāne,1997,3,9).

A. Ozoliņa roku darbu raksturo kā patstāvīgu radošu darbību. Bērnu roku darbu nosacīti var pieskaitīt pie lietišķās mākslas veidiem ar zināmu māksliniecisku ievirzi. Bērni ar pieaugušā palīdzību gatavo priekšmetus no dažādiem materiāliem, izmantojot tos kā telpu rotājumus, rotaļām, mācību darbam. Gatavojot rotaļlietas, bērni iepazīst materiāla īpašības, radoši izmantojot savas prasmes, pieredzi, zināšanas (Ozoliņa,1990,4,5).

Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīcā **rokdarbi** tiek definēti kā "nelielu adījumu, tamborējumu, izšuvumu, pinumu, mezglojumu un dažādu no auduma, ādas, koka vai cita materiāla veidotu priekšmetu darināšana ar rokām. Tie ir mājturības mācību priekšmeta programmas daļa" (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca,2000,149).

Tieši rokdarbi ļauj bērnam attīstīt iemaņas un prasmes praktiskā darbībā, izmantojot dažādus materiālus un priekšmetus. Bērniem praktiski darbojoties attīstās gan iztēle, gan radošās spējas, gan zinātkāre. Ja bērnam tiek dotas iespējas un brīvi eksperimentēt ar radošiem materiāliem, atklāt nezināmo un pārbaudīt praksē idejas, veidojas pamats viņa sekmīgai izglītībai un panākumiem turpmākajā dzīvē (Kirstena,Hansena,Roksana,Kaufmane,Saifers,2002,97). Darbošanās procesā nostiprinās uztveres, uzmanības, atmiņas, iztēles, sajūtu, domāšanas un runas procesi (Dirnēna,2000,23).

E. Volāne akcentē latviešu pedagoga K. Cīruļa izstrādāto, nozīmīgo teoriju par rokdarbu mācības satura izvēli jaunākā un vidējā vecuma bērniem, kur kā vienu no galvenajiem darbības veidiem viņš "iesaka izmantot veidošanu, kā arī papīra, papes, koka, metāla u.c. materiālus dažādu modeļu, rotaļlietu, priekšmetu izgatavošanai. Viņa atziņa ir, kad rokdarbu uzdevumos, bez amatnieciskās prasmes un iemaņu apguves, nepieciešams "izkopt un attīstīt skolēnu garīgās spējas un spēkus", jo tas pēc tam var noderēt dažādās dzīves situācijās. E. Volāne uzsver arī R. Zeideļa

apgalvojumu, ka tieši radošā darbībā bērniem pastāv iespēja parādīt savas spējas, un, ka bērniem ir svarīgi gūt novērtējumu sev un savam darbam (Volāne,1999,35,37).

Arī V. Dirnēna ir analizējusi K. Cīruļa atziņas. K. Cīrulis norādīja, ka rokdarbu mācīšana var sekmēt audzināšanas uzdevumu īstenošanu tikai tad, ja rokdarbu saturs atbilst skolēnu spēkiem, interesēm un sagatavotības līmenim. K. Cīruļa metodiskajos ieteikumos akcentēts nevis darba temps, bet gan apdares kvalitāte. Rokdarbu mērķis bija nevis iemācīt amatu, bet gan iepazīstināt ar "fiziskā darba ābeci". Viņa izstrādātā rokdarbu mācīšanas sistēma nodrošināja audzēkņiem ne vien darba prasmju un iemaņu apguvi, bet arī "nepieciešamās zināšanas dažādu materiālu tehnoloģijā". V. Dirnēna uzsver arī vācu pedagoga R. Zeideļa atziņu, ka rokdarbi nav jauns mācību priekšmets, bet tā ir jauna, labāka mācības un audzināšanas metode, kura dod zināšanas un atziņas, ko nespēj uzskatāmības mācība. "Rokdarbu mācība ir nākotnes mācības un audzināšanas metode, un tikai viņa vien spēj pildīt visas harmoniskās audzināšanas prasības" (Dirnēna,2000,30,31).

V. Hibnere uzskata, ka personības attīstībā, no visiem darbības veidiem, prioritāra ir jau bērnībā nodrošināta radoša patstāvīga darbība. Bērna personības attīstības iespējas radošajā darbībā atbilstoši viņa individualitātei ir neierobežotas. Radošā darbība bērnībā, kad mazajiem ir dabiska, aktīva tieksme uz to, ir maksimāli sekmējama" (Hibnere,1998,5).

V. Zelmenis uzsver, ka pirmsskolas vecums ir sākumposms dažādu prasmju veidošanai, kuras veidojas pieredzes un atdarināšanas ceļā. Rokdarbu nodarbībās bērni iegūst ne tikai dažādas dzīvei nepieciešamās prasmes, bet arī bērni radinās pārvarēt grūtības un "aug darba mīlestības garā" (Zelmenis,2000,204). Rokdarbu mācībā viens no prasmju veidošanas priekšnoteikumiem ir tieši bērnu spējam atbilstošs rokdarbu mācību saturs – tādu zināšanu un attieksmju kopums, ko apgūstot, bērni attīsta savu intelektuālo, emocionālo, gribas sfēru, pilnveido darba prasmes un paradumus. E. Volāne min K. Dēķena atziņu, ka rokdarbi veicina bērna vispārīgu attīstību, ka rokas muskuļu izveicība sekmē smadzeņu attīstību, attīsta redzi, tausti, atmiņu (Volāne,1999,39).

Kā uzsver V. Hibnere, tieši sākotnējo informāciju par apkārtējās vides objektu ārējām pazīmēm cilvēks/ bērns iegūst vispirms ar sensoriem – jutekliskās izziņas jeb sajūtu – orgāniem. Dažāda veida sensoro informāciju bērni gūst izziņas jeb kognitīvajā darbībā, iepazīstoties ar pētāmā materiāla īpašībām, kā arī praktiskās darbības laikā. Pēc viņas teiktā, arī Krievijas pirmsskolas psihologi A. Usova, N. Sakuļina, A. Zaporožecs, L. Vengers uzskata, ka bērna sensorā audzināšana ir nepieciešama, lai virzītu viņa sensoro procesu – sajūtu un uztveres attīstību, organizējot objektu izpēti, lai gūtu vajadzīgo informāciju pirms bērna radošās darbības un produktīvās darbības laikā (Hibnere,1998,35). Līdz ar to darba autore secina, ka svarīgi bērniem, pirms rokdarbu nodarbības, ļaut bērniem ar piedāvāto materiālu iepazīties, "izspēlēties" ar to.

Bērniem pirmsskolas vecumā ir jārada iespēja darboties, sajūst dažādus materiālus, jo līdz ar to viņiem tiek radīta iespēja labāk aptvert jēdzienus, sakarības. Bērniem, kuri nav spēlējušies ar kociņiem, māla gabaliem, var būt grūtības veidot izpratni par matemātiskajām darbībām (Geidžs, Berliners, 1999, 112).

Grāmatas ‘‘Bērncentrētu grupu veidošanas’’ autori akcentē E. Pola Toransa atziņu, kurš uzsver rokdarbu nozīmi bērnu radošo spēju attīstībā, kā kaut kā jauna, vēl nebijuša radīšanā, kā procesu, kurš ietver pārgalvīgu domāšanu. Pēc viņu teiktā, rokdarbi veicina bērna vispusīgu attīstību, kurā ietilpst – emocionālā, fiziskā, sociālā, intelektuālā un radošā attīstība.

Emocionālā attīstība dod iespēju sazināties bez vārdiem, rada iespēju izteikt jūtas, ļauj izpausties emocionālajai spriedzei, dod spēka apziņu.

Fiziskā attīstība sekmē sīko muskuļu precīzo kustību kontroli, attīsta taustes sajūtu, pastiprina vizuālo izšķiršanas spēju, veicina ķermeņa kustības, dod pieredzi acu un roku koordinācijā.

Sociālā attīstība rosina bērnus pieņemt lēmumus un risināt problēmas, mācās uzņemties atbildību un rūpēties par materiāliem, veicina patstāvību, kā arī cieņu pret citu idejām.

Intelektuālā attīstība palīdz apgūt cēloņsakarības – kā un kāpēc kaut kas notiek, mācās par līnijām, krāsām, formām un struktūru, palielina uzmanības noturību, mācās sakārtot, salikt secībā, plānot.

Radošā attīstība rosina netradicionālu domāšanu ar uzdevumiem, kam nav viena, pareiza risinājuma, veido izpratni par kultūras mantojumu (Kirstena, Hansena, Roksana, Kaufmane, Volša, 2002, 97).

Pirmsskolā rokdarbos tiek izmantoti dažādi materiāli – dabas materiāli, dzija, audums, papīrs, sadzīves atlikumi u.c.

Ļoti plaši var izmantot **dabas** materiālus, kuros ietilpst akmentiņi, zariņi, koku lapas, zīles, čiekurus, sēklas, salmus, gliemežvākus u.c. V. Dirnēna uzsver, ka darbs ar dažādiem dabas materiāliem, satuvina bērnus ar dabu un sekmē bērniem saudzīgas attieksmes veidošanos pret to. Darbs ar dabas materiāliem ietver sevī telpas izjūtas veidošanu, iepazīstina ar kompozīcijas veidošanas dažādu tehnikas apguves priekšstatiem, formām, krāsām, vērošanu, salīdzināšanu, jaunrades attīstīšanu. Bērni iepazīstas ar dabas materiālu faktūru un to īpašībām. Čiekura faktūra dažādos stāvokļos ir atšķirīga – zaļš čiekurs ir sakļāvies, ciets, nogatavojies tas kļūst spurains, viegls. Koku lapas var būt mīkstas, gludas, cietas, spalvainas, sausa zāle lūst, mitra viegli padodas pīšanai, vīšanai, sausi ziedi ir trausli. Dažādu koku lapas ir ļoti labas formas iepazīšanai, jo, lai izveidotu kādu stilizētu dzīvnieku, tad bērniem ir jāizvēlas, kuras lapiņas atbildīs galvai, kuras rokām, kājām, kuras ķermenim (Dirnēna, 2000, 4, 13).

Darboties ar dabas materiāliem ir interesanti un neparasti – smaržo čiekuri, salmi atstarojas saules gaismā, vizuālo perlamutra gliemežnīcas. Tieši darbs, kas saistās ar rotaļlietu izgatavošanu no dabas materiāliem, veicina bērna personības attīstību, audzina viņa raksturu, jo tas nav tik viegli. Kad bērns sastopas ar grūtībām, viņš cenšas tās atrisināt, kopā ar pieaugušo meklē neveiksmes cēloņus, mēģina tos pārvarēt, līdz ar to nostiprinās griba, pieaug pašapziņa, emocionāls prieks par paveikto (Гульянц, Базик,1983,3,5). Gatavojot dažādas rotaļlietas no dabas materiāliem, svarīgi, lai skolotājs neteiktu priekšā bērniem visu darba procesu. Bērniem pašiem jāļauj domāt, analizēt, izpētīt, kā rotaļlietu izgatavot (Гульянц, Базик,1991,25). Darbojoties ar dabas materiāliem bērni rada dažādus fantāzijas tēlus, attīstot atjautību, apķērību, radošo iztēli, vēlēšanos radīt (Bure,Načajeva,1980,114). V. Dirnēna norāda, ka mūsdienās dzīve ir tā iekārtojusi, ka ar rokdarbiem nodarbojas tikai retais – rokdarbu vietā stāties rūpnīcas darbs, tāpēc, lai mūsdienu bērnus iepazīstinātu ar senajiem latvju rakstiem, tos var izlikt no dabas materiāliem – pupām, akmentiņiem, zirņiem u.c. materiāliem (Dirnēna,2000,18). Mainoties gadalaikam, mainās arī dabas materiālu daudzveidība bērniem rokdarbu nodarbībās.

Rudenī daba kļūst krāsaina, krāsojas koku lapas. No dabas materiāliem plaši ir izmantojami čiekuri, zīles, kastaņi, koku un krūmu lapas, augļi, dažādi žuburoti zariņi, koku mizas u.c. Krāsainās koku lapas saspraūžot uz kociņa veido dažādas ‘egļītes’, kuras izmanto kā galda, grupas rotājumu. Koku lapas var izžāvēt, sadrupināt, nospiegt, kuras pēc tam var plaši pielietot dažādu dzīvnieku (ežu, zaķu, putnu) izgatavošanā, kurus uzlīmējot un izgriežot var pielietot gan rotaļās, gan lomu teātra spēlēs. Ar koku lapām var aplīmēt foto rāmjus, dažādas burciņas, no kurām top svečturi. Pīlādžogas var savērt diegā, kur izveidojas dažādas krelles. Zīļu cepurītes saverot, izveidojas čūskas vai tārpiņi. No zīļu cepurītēm, kastaņu adatainajiem apvalkiem var izgatavot dažādus leļļu virtuves traukus (Leināte,Dzedule,1996,22 –32). No čiekura, kuram no plastilīna pielikts deguns, izveidojas ezis, kuram apsienot dziju, top grupas rotājums (Eriņa,2014,11).

Ziemā no dabas materiāliem izmantojami čiekuri, smilgas, salmi, sausie ziedi, meldri, bišu vasks. Kā grupas rotājumus var izmantot puzurus, kurus gatavo no plastilīna bumbiņām, salmiem un sausajiem ziediem. Plastilīna bumbiņā saspraūžot smilgas, veidojas saule (Leināte,Dzegule,1996,52 – 53). Tuvojoties Ziemassvētkiem, no bišu vaska var tīt sveces, iespiežot bišu vaskā piparkūku formiņas, veidojas rotājumi eglei. Aptinot dažādu krāsu dziju apkārt čiekuriem, papildinot ar dažādiem pērlīšu elementiem, top skaisti egles rotājumi.

Pavasaris. Sāk spožāk spīdēt saule, mostas pirmie pavasara augi, No dabas materiāliem plaši var izmantot pūpolus, klūgas, izpūstas putnu olas, olu čaumalas, putnu spalvas, salmus, meldrus u.c. No koku zariņiem un putnu spalvām var gatavot putnu ligzdas, kuras labi izskatās kā galda rotājums. Tuvojoties Lieldienām, no pūpoliem var lipināt pūkainus zaķus

(Leināte,Dziedule,1996,71 -72). Lieldienu olas krāso sīpolu mizās, kumelītēs. Pirms olas krāsošanas, var pietīt pie olas izplaucētas bērza lapiņas.

Vasarā rokdarbos no dabas materiāliem var izmantot dažādus akmentiņus, gliemežvākus, kociņus, zariņus, smiltis, lapas u.tt. Vasarā pļāvās sāk ziedēt puķes, dažādi ārstniecības augi, kurus salasot, sasienot pušķos, var pakarināt grupā kā dekorus. No priedes mizas, kurā iesprauž kociņu vai zariņu, uz kura uzvērta koku lapa, var veidot kuģīšus, no gliemežvākiem – dažādus taureņus (Lināte,Dziedule,1996,10 – 14). Salasot ziedošās puķītes un nospiežot starp avīžu lapām, bērni tās var izmantot gatavojot dažādas apsveikuma kartiņas (Белецкая,2006,42). Tuvojoties Līgo svētkiem, no pļavas puķēm, smilgām var pīt dažādus vainagus.

Dzija. Dziju var vērt, tīt, pīt, šūt. Darbošanās ar dziju pilnveido kustību koordināciju un plaukstas elastību. Tas nepieciešams, lai roka tiktu sagatavota rakstīšanai. Verot dažādus materiālus, attīstās ne tikai sīkā motorika, bet arī tēlainā un loģiskā domāšana. Pabeidzot darbu līdz galam, nostiprinās raksturs (Šternfelde, 2017, 14). Dziju var izmantot ļoti plaši. To var tīt apkārt kādam priekšmetam - egļu čiekuram, kociņam, kartonam, riņķīšiem, klūdziņām, dažādiem telpiskiem priekšmetiem, var veidot ‘‘ficītes’’- dažādus pušķus, ziediņus, zivtiņas, lellītes. Dzijas kamoliņus var izmantot kamoliņa tīšanā, kā arī kamoliņus var pārvērst dažādos tēlos. Pīšanas prasmes sāk veidoties, pinot divas aukliņas, vēlāk veidojot pīnīti no trim vai četriem pavedieniem. Pīšanas materiāli ir dzija, lentītes, sutašs, auduma sloksnītes un auklas. Piešūšana nozīmē ar adatu un diegu piešūt priekšmetu pie auduma. Parasti piešuj pogas vai pērlītes – sākumā liela izmēra, tad ar vien mazākas. Bērni, verot aukliņas, izveido burtus, ciparus, ģeometriskas figūras un dažādus priekšmetus.

Papīrs. Papīru var locīt, burzīt, plēst, līmēt, griezt, aplicēt. Darbojoties ar papīru, bērni iepazīst materiāla īpašības. A. Sorokina uzsver, ka lokot laiviņas, lukturīšus vai mājiņas, bērni iemācās, ka lokot papīrā paliek redzamas svītras. Papīru var caurdurt un sašūt. Ja uz papīra uzliek par daudz līmes, tas samirkst un plīst. Tādējādi, tieši darba procesā bērni iepazīstas ar papīra īpašībām, mācās pareizi un ekonomiski to izmantot. Bērni nevar no papīra izgatavot labu rotaļlietu, ja viņi nezina šī materiāla īpašības (Sorokina,1979, 50,56). Tas attiecas arī uz citiem materiāliem. Bērnam ir jāparāda, kā pareizi locīt, plēst, burzīt papīru. Darbam ar papīru ir ļoti daudz iespēju. Jāsāk ar vienkāršākiem uzdevumiem un tad var pāriet uz sarežģītākiem: origami tehniku, papīra sloksnīšu pīšanu. Tas attīstīs bērna atmiņu, kā arī precīzas roku un pirkstu kustības (Šternfelde,2017,14). Papīra locīšana kā darbības veids spēcīgi iedarbojas uz bērna psihisko spēju attīstību. Šeit jau ir nepieciešama precizitāte, prasme ielūkoties paraugā, uztvert tā formu, būtību, pareizi pagriezt papīru, precīzi to salocīt un nostiprināt. Šāda darbošanās pieprasa bērnam pastiprinātas uzmanības un domāšanas darbību. Tieši piepūle ir tā, kas veido noturīgu izpratni un attīsta gan darba iemaņas un prasmes, gan pilnveido visu izziņas procesa saskaņotu darbību,

sekmējot bērna prāta attīstību (Golubina,2007,197). Konstruējot no papīra, bērniem tiek attīstīta pirkstu sīkā muskulatūra, precizitāte, acumērs, koordinētas acu un roku kustības. Visu psihisko procesu(sajūtu, uztveres, uzmanības, atmiņas, iztēles, domāšanas, runas, jūtu un gribas) un bērna personības īpašību (mērķtiecības, patstāvības, uzdrīkstēšanās, saskarsmes prasmju) attīstība. Bērns konstruē pēc parauga, nosacījumiem un ieceres, kā arī patstāvīgi un radoši darbojas ar dažādu konstruēšanas materiālu plaknē un rada telpiskus priekšmetus. Spēj analizēt dotos paraugus, nosaukt sastāvdaļas un plānot konstruēšanas procesu (Brengule, Vaicekauskā,2012,4).

Papīru var griezt ar šķērēm. Papīra griešanas īpaši attīsta redzes un rokas kustību, veidojot to darbības koordināciju. Vērīguma koncentrēšana, uzmanības piepūle veicina psihisko procesu attīstību (Golubina,2007,196).

Rokdarbos, darbošanās ar sīkiem priekšmetiem - krellītēm, pogām, palīdz koordinēt abu roku darbību, uzlabo acu – rokas koordināciju. Šādi darbojoties bērns attīsta ne tikai sīko motoriku, bet nostiprina zināšanas par krāsu, formu, lielumu, piemēram, verot uz aukliņām dažāda lieluma, krāsas un formas krellītes. Sāk darboties ar lielāka izmēra priekšmetiem un resnāku aukliņu, bet pakāpeniski to izmēru samazina. Šīs spēles bērnam sniedz patīkamu tonizējošu un atveseļojošu darbību (Šternfelde, 2017, 13). Bērniem, kuriem ir grūtības aizpogāt apģērbu, kurpju auklu sasiešana, kā arī neprecīza skaņu izruna – ir ļoti nepieciešama spēlēšanās ar sīkiem priekšmetiem. Trenējot roku mazos muskuļus, vienlaikus tiek darbināta arī tā smadzeņu daļa, kas atbild gan par rakstīšanu, gan runāšanu un lasīšanu (Vecgrāve,2005,225).

Svarīgi ir bērniem piedāvāt dažādu materiālus, lai bērni varētu iegūt dažādu sajūtu pieredzi. Ja bērni darbosies tikai ar vienveidīgu materiālu (papīru), bērnam var rasties priekšstats, ka konkrētu lietu var pagatavot tikai no papīra.

Ar rokdarbiem bērnos tiek veicināta iztēle. I. Račicka uzsver, ka viens no svarīgiem komponentiem, bez kura nav iedomājama kaut kā jauna radīšana, ir radošā iztēle. Iztēle ir jebkuras radošās darbības pamats. Viņa min psihologa Ļ. Vigotska atziņu, kurš jau 30. gados pierādīja, ka bērna iztēle attīstās pakāpeniski, atkarībā no pieredzes iegūšanas. (Račicka,2001,38). Arī D. Lieģeniece uzsver, ka iztēli un radošo aktivitāti sekmē darbošanās ar tādiem materiāliem kā papīrs, dzija, dabas materiāli (lapas, akmentiņi, smilgas, kastaņi, koka gabaliņi), krāsas, dažādu faktūru auduma gabaliņi, saimniecībā lietoti priekšmeti (spolītes, klucīši, turziņas u.c.) (Lieģeniece,1999,131).

Rokdarbi veicina arī bērna estētisko attīstību, skaistuma izjūtu. Iepazīstinot ar priekšmetiem, rosinot bērnus saskatīt, sadzirdēt, saklausīt apkārtējos priekšmetus un ar sirdi izjust skaisto. Tieši rokdarbi ir tie, kurus ļoti labi var integrēt ar citiem mācību priekšmetiem:

- Matemātiku – mērīšana (diegu garums, līmes daudzums trauciņā), skaits (cik daudz vajag, cik kopā u.c.), lielumiem, orientēšanos plaknē, krāsas;

- Latviešu valodu (literatūru) – literāro tēlu izgatavošana, to iesaistīšana dramaturģijās.
- Dabas zinībās – izmantojot daudzveidīgus dabas materiālus, tāpat to īpašību izzināšana pirms katra paredzamā darba.
- Sociālām zinībām un ētiku – saudzīga izturēšanās pret materiāliem, pašapkalpošanās iemaņas.

Kā uzskata A. Sorokina, bērnu intelektuālās darbības saturu veido zināšanas par materiāliem, to īpašībām, no kā tiek izgatavoti priekšmeti. Zināšanas par materiālu īpašībām palīdz tos pareizi izraudzīties un lietot dažādos darbības veidos, līdz ar to tas sekmē bērnu patstāvības veidošanos, izvēloties materiālu un to pārvēršot priekšmetā (Sorokina,1979,50).

Darbojoties ar dažādajiem materiāliem, bērni var gatavot sev rotaļlietas. Rotaļlieta, kas izgatavota pašu rokām, vienmēr kļūst par pašu mīļāko rotaļlietu (Лукина,2001,3). Arī D. Dzintere, I. Stangaine uzsver, ka paša bērna gatavota rotaļlieta viņam ir mīļāka par pirktu. Bērniem ir žēl to plēst vai ārdīt, jo atceras ieguldīto darbu un radīšanas prieka pārdzīvojumus. Bērni tās saudzē, neplēš. Rotaļlietu gatavošanā bērni iemieso savu ideālu, iegulda savu enerģiju. Tās rāda, kas bērnu interesē (Dzintere,Stangaine,2007,226). Rotaļlietu izgatavošanā bērni precizē savus priekšstatus par apkārtējiem priekšmetiem. Roku darbs attīsta bērnu konstruktīvās spējas, veido dažādas praktiskās iemaņas un rada interesi par darbu. Bērni apgūst iemaņas strādāt ar dažādiem instrumentiem, mācās saudzēt materiālus, iegūst elementārus priekšstatus par materiāla īpašībām.

Apkopojot un analizējot A. Ozoliņas, K. Cīruļa, V. Zelmeņa, K. Dēķena, V. Dirnēnas u.c. autoru atziņas par rokdarbiem, var secināt, ka rokdarbi bērnam attīsta iemaņas un prasmes praktiskā darbībā. Bērniem praktiski darbojoties attīstās iztēle, radošās spējas, zinātkāre. Rokdarbi veicina bērna vispusīgu attīstību, jo rokas muskuļu izveicība sekmē smadzeņu attīstību, attīsta redzi, tausti, atmiņu, tiek veicināta emocionālā attīstība, fiziskā attīstība, sociālā attīstība, intelektuālā attīstība un radošā attīstība. Rokdarbos bērni iepazīstas ar dažādu materiālu īpašībām, faktūru, bērni iegūst dažādu sajūtu pieredzi, bērniem veidojas dažādas praktiskās iemaņas, konstruktīvās spējas, interese par darbu.

1.4. Skolotājs – intereses par rokdarbiem sekmētājs

Bērna attīstību ietekmē gan viņa dotumi, mijiedarbība ar tuvākajiem cilvēkiem, gan apkārtējā vide, tāpēc viena un tā paša vecuma bērnu attīstības līmeņi var būt atšķirīgi – bērns savā attīstībā var atpalikt vai arī apsteigt savus vienaudžus. Tieši tāpēc vispirms skolotājam, sākot darbu, ļoti svarīgi noskaidrot katra bērna attīstības līmeni, individuālos dotumus, interešu loku, vajadzības, lai sekmētu bērna vispārīgu attīstību.

Tieši interese ir ļoti spēcīgs rosinātājs, kas netieši palīdz atmiņas procesiem un atviegļina mācīšanos. Interesi izraisa kā atpazītais pieredzē, tā jaunais, izveidotajā pieredzē vel neesošais, tādējādi, intereses avots ir gan apkārtējā vide, gan paša pieredze – interesi izraisa tas objekts, kas atrod saikni ar pieredzi, atbilst tai, tomēr visu mācīties ar interesi nav iespējams (Žogla,2001,179).

E. Volāne atsaucoties uz H. Spensera teikto, norāda, ka noraidāmi ir visi darbi, kas nepadara bērnus interesi un ka bērnu spēkiem nepiemērota mācība ir nederīga, pat veselībai kaitīga (Volāne,1999,40).

Kā uzsver G. Svence, bērniem vecumā no 4 līdz 5 gadiem, sīkā pirkstu muskulatūra vēl tikai attīstās un bērniem var būt grūtības griezt ar šķērēm, līmēt papīra aplikācijas, uzvērt krelles, bet, ja skolotājs prātīs bērnus ieinteresēt, tad šīs prasmes tiks veicinātas (Svence,1999,78).

Pedagoģiskais process pirmskolā ir daudzveidīgs, tam būtu jābūt vērīgam uz katra bērna interešu ievērošanu, tā audzināšanu un prāta spēju attīstīšanu. Ļoti svarīga ir individuāla pieeja katram bērnam, norāda V. Golubina (Golubina,2007,113).

Skolotājam jebkurā gadījumā ir jāatbalsta visu veidu bērnu radošo darbību. Bērna interesēm atbilstošā aktīvā darbībā pieaugušie var vislabāk iepazīt bērnu, saskatīt viņa tieksmes, intereses, ievērot viņa personības attīstību. Pedagoģiskais process ir divpusīgs korelatīvs process. Pedagoģis nonāk ar bērnu/ bērniem verbālā un neverbālā saskarsmē. Vēlams, lai abas puses būtu līdzvērtīgas un līdztiesīgas sadarbības partneres, lai abas būtu atvērtas viena otrai, to mijiedarbība būtu kontekstā ar smalku attiecību sistēmu draudzības atmosfērā, tomēr ar ievērotu darba distanci. Vadošais ir pedagoģis, viņa uzmanība ir pievērsta katra bērna personībai, tās attīstībai un uzvedībai. Augsti kvalificēts pedagoģis ar prasmīgi vadītu radošo darbību, attīstot personību, palīdz audzēkņiem saglabāt bērniību(Hibnere,1998,14,15).

O. NeĶodotova, analizējot K. Rodžersa, M. Ļisinas, Š. Amonašvili atziņas, norāda, ka bērns savā vidē jūtas kā personība tad, ja viņam ir nodrošināta aizsardzība, izveidoti apstākļi pašmācībai, pašaudzināšanai un pieaugušie attiecas pret viņu kā līdzīgs pret līdzīgu. Uzmanīga, labvēlīga saskarsme, pilnvērtīga mācību vide un pārliecība par emocionālo aizsardzību ceļ bērniem

pašapziņu. Ja bērns tiek pozitīvi stimulēts, viņā rodas ticība saviem spēkiem. Tieši augsts novērtējums no pieaugušā puses rada bērnam pārliecību par sevi, veicina patstāvības, neatkarības veidošanos (Nefjodotova,2002,128). D. Vigule, analizējot E. Pētersona uzskatus, norāda, ka viens, no galvenajiem pirmsskolas skolotāja uzdevumiem, ir atraisīt bērnam dabas doto prieka izjūtu, kas rodas bērnam apgūstot ko jaunu, apgūstot jaunas prasmes, iemaņas. Iepazīstot bērnam jaunus priekšmetus, materiālus, atbalstāma ir bērna vēlme ilgstoši nodarboties ar to, kas bērnu interesē (Vigule,2015,198).

Kā uzsver V. Dirnēna, atraisīt bērnam radošumu spēj tikai radoši skolotāji ar brīvu domāšanu, pedagogisku azartu, bērnu mīlestību (Dirnēna,2000,13).

L. Priede rakstā ‘‘Kamoliņa brīnumainās pārvērtības’’ apraksta pieeju, kā ieinteresēt bērnus darboties ar dzijas kamoliņiem dažādos vecumos, rotaļājoties. Tā kā divgadīgiem bērniem interesē pats darbošanās process, izmantojot krāsainus kamoliņus, tos var gan paslēpt kastē, pagrabināt, ieklausīties skaņās, ripināt, paslēpt piedurknē, plaukstā, salikt rindiņā. Trīs gadīgi bērni jau paši var mēģināt satīt kamoliņus, kuri pārvēršas par pūkainu cālīti, tārpiņu u.c. Svarīgi lai pieaugušais šajā situācijā būtu līdzvērtīgs bērnu partneris un veidotu savu dzīvnieku. Šajos vienkāršajos darbiņos parādās bērnu idejas, attieksme, bērnu domas un izjūtas. Četru, piecu gadu vecumā bērnu iztēli var bagātināt liekot saskatīt dažādu tēlu savstarpējās sakarības, liekot pamatus tam, kas veido radošas personības emocionālo pasauli – spējai just līdzī visu, kas atrodas apkārt – dzīvniekam, puķei u.c. Bērni mācās pieredzes, vērošanas un atdarināšanas ceļā, un svarīgi ir radīt attīstošu, radošu vidi, kurā varētu attēlot iegūtos iespaidus, pārdzīvojumus, izmantojot dziju, audumu, dabas materiālus. L. Priede uzsver, ka svarīgi, lai skolotājam nepietrūktu ideju, kas rosinātu bērnu zinātkāri, lai katram būtu iespēja izpausties viņam raksturīgā veidā, lai bērni varētu bagātināt savu iztēli, darbošanās procesā ietverot jūtas, emocijas, pārdzīvojumus un pieredzi (Priede,2000,18,19).

Pedagogam jābūt labā garastāvoklī, sirsnīgam, iecietīgam, empātiskā kontaktā ar bērniem, iejūtīgam, labestīgam, ikviena bērna personību saprotošam, bez tam viņam jāpauž cieņa pret katru bērnu. Pedagogam ieteicams sekmēt bērna pārdzīvojumu izteikt radošajā darbā, ar šo darbu izrādīt savu personisko attieksmi pret noskaņām dabā un sociālajā vidē (Hibnere,1998,16).

Bērna dzīvē liela nozīme ir viņa emocionālajam stāvoklim. Jācenšas uzturēt viņā pozitīvu emocionālo tonusu. Prieks, jautrība un apmierinājums paaugstina bērna aktivitāti, darboties gribu (Golubina, 2007, 188).

Kā uzsver J. Arājs, lai bērns gribētu aktīvi iesaistīties un rastos interese, tieši skolotāja personiskā interese par mācāmo vielu ietekmē arī bērnu interesi. Ļoti svarīga ir skolotāja attieksme pret bērniem, viņa spēja raudzīties uz lietām un parādībām ar bērnu acīm un tajā pašā laikā būt autoritātei. Ļoti nozīmīgs bērnu interešu veidošanā ir skolotāja dzīvais vārds (Arājs,1976, 105).

Skolotājam ir jāatbalsta un jāpaplašina bērna intereses sarūpējot daudz priekšmetu un materiālu, jāveicina ideju rašanos un jāprot bērnus mudināt radoši darboties.

Lai rosinātu bērnu interesi radoši darboties, skolotājam nepieciešams:

- Nodrošināt katram bērnam pietiekami daudz vietas, lai varētu strādāt, netraucējot pārējos;
- Nodrošināt krāsu izvēli, dažādas alternatīvas un pietiekami daudz materiālus, lai vairāk bērni varētu darboties blakus;
- Apsēsties blakus tam bērnam, kuram nepieciešams uzmundrinājums, izrādot interesi un entuziasmu;
- Ļaut bērnam eksperimentēt, jo, izzinot jauno, tam vajag "ķēpāties" un ir nepieciešams laiks. Process ir pirmajā vietā;
- Būt atsaucīgam pret visiem bērniem darba procesā un parādīt, ka novērtējat bērna centienus. Smaidam, pieskārienam, atzinīgam vārdam par krāsu, līniju vai struktūru kombināciju, var būt nenovērtējama ietekme;
- Bērna darbus komentēt ar apdomu un godīgi. Bērnu darbi ir vērtība jau paši par sevi;
- Izvietot katra bērna dažus darbus pie sienas bērna acu augstumā, kā arī pie ziņojuma dēļiem, lai vecāki varētu tos aplūkot;
- Ļaut bērnam darbus ņemt līdzī uz mājām;
- Audzināt rūpīgu attieksmi pret materiāliem. Rādīt paraugu materiālu izmantošanā;
- Mudināt bērnus palīdzēt uzkopt darba vietu, darbojoties viņiem līdzī (Kirstena,Hansena,Roksana,Kaufmane,Saifers,2002,100).

V. Golubina analizējot Ļ. Vigotska atziņas norāda, ka pedagoģiskajā procesā no vienas puses darbojas skolotājs, kā interesanta un rosinoša izziņas materiāla piedāvātājs un šī materiāla apgūšanas virzītājs, bet no otras puses jādabojas bērnam, kam jāizrāda vēlme iesaistīties piedāvātās izziņas apgūšanā. Svarīgi, kā notiek pedagoga izvirzīto uzdevumu interiorizācija – kā bērns pieņem, saprot, kā attiecas pret izvirzīto uzdevumu. Attieksmi veido motīvi un iekšējie stimuli (Golubina,2007,216).

Pie būtiskiem faktoriem, kas sekmē mācību procesu ir mācīšanās motivācija, kas sekmē mācību procesu visos vecuma posmos. Motivācija ir tā, kas aktivizē, virza mūsu rīcību un uztur mūsu uzvedību ilgākā laika posmā (Geidžs,Berliners,1999,308).

Motivācijas komponents ir saistīts ar subjekta vajadzībām, emocijām, interesēm un citiem rosinātājiem, kas aktivizē un virza skolēnu darbību, emocionāli motivējošus mācīšanās rādītājus (Baltušīte,2006,21).

Kā uzskata I. M. Rubana, skolotājam ļoti svarīga ir intereses radīšana, jo tā motivē bērnus klausīties. Tieši skolotājs ir tas, kurš rada šo interesi izmantojot žestus, acu kontaktu, balss

modulāciju, interesantu stāstījumu, mīklas (Rubana, 2004, 74). Svarīgas ir pozitīvas emocijas, jo pozitīvās emocijas rosina bērnus aktīvi darboties, paaugstina visa mācību darba efektivitāti (Žukovs, 1999, 70). Svarīgi, lai bērns gūst prieku un gandarījumu par savu paveikto darbu, un skolotājam vienmēr jāatceras, ja uzdotais darbs bērnam būs par grūtu, tad bērns var zaudēt interesi par to. Skolotājam jāprot bērns iedrošināt, atbalstīt, paslavēt, lai bērns no sava darba gūtu pozitīvas emocijas, prieku par sava patstāvīgā darba veikumu (Лубковска, Згыхова, 1983, 2).

Bērniem patīk aplūkot jau gatavus darbus, un ja viņi redz kā darbojas pieaugušais, viņiem rodas dabiska vēlme iesaistīties. Bērns darba procesā jūtas kā pieaugušais un apziņa, ka viņš strādā, sagādā viņam prieku, uztur interesi pret darbu (Гульянц, Базик, 1991, 20).

I. Pučure uzsver, lai apmierinātu bērnu vēlmi izteikt sevi darbībā, skolotājam jānodrošina lietu vide, kas atbilst bērna interesēm un vajadzībām, kurā bērns varētu justies kā saimnieks. Skolotājam jārada atmosfēra, kurā tiek novērtētas bērna idejas, vēlmes, iniciatīva, bērnam piederošas lietas (Pučure, 2000, 44).

A. Mohova rakstā ‘Kādam jābūt mūsdienīgam pedagogam’ uzsver, ka skolotājam jābūt ieinteresētam par to, ko viņš dara, jābūt labam psihologam, jāprot strādāt ar jaunajām tehnoloģijām, jāprot cienīt bērnus, un pašam skolotājam jāzin arī daudz kas par sevi, savām rakstura īpašībām. Ja cilvēks slikti sevi pazīst, tad viņš nezina savu slikto rīcību motīvus. Mūsdienīgam skolotājam jāprot rūpēties arī par sevi – jā rūpējas par savu veselību, par pilnvērtīgu atpūtu, jo tikai vesels, izgulējies un atpūties skolotājs būs smaidīgs, saprotošs un darbs ar bērniem nekļūs par apgrūtinājumu (Мохова, 2016, www.b17.ru/article/54707/).

Skolotājam jāveicina viss – materiālā, sociālā, garīgo vajadzību līdzsvarota attīstība. Viens no galvenajiem skolotāja uzdevumiem pedagogiskajā procesā ir intereses radīšana, jo tieši bērna aktivitātes un intereses sekmē viņa attīstību. Tikai labi orientējoties bērna attīstībā, vajadzībās, paradumos, darbības motivācijā u.t.t., skolotājs varēs sekmīgi ietekmēt bērna personības veidošanās procesu (Krinkele, 2002, 13).

Apkopojot un analizējot G. Svences, L. Priedes, I.M. Rubanas, I. Pučures u.c. autoru atziņas par skolotāju, kā intereses par rokdarbiem sekmētāju, var secināt, ka skolotājam, vispirms sākot darbu, svarīgi ir noskaidrot katra bērna attīstības līmeni, interešu loku, individuālos dotumus, vajadzības. Skolotājam svarīga ir intereses radīšana, jo tā motivē bērnus klausīties, darboties. Pozitīvas emocijas rosina bērnus aktīvi darboties, paaugstina darba efektivitāti. Lietu videi jāatbilst bērna interesēm un vajadzībām. Ja bērns redz, kā darbojas pieaugušais, viņam rodas dabiska vēlme iesaistīties. Skolotājam jāprot bērns iedrošināt, paslavēt, atbalstīt, tad bērns gūs pozitīvas emocijas, prieku par sava patstāvīgā darba veikumu.

2. Jaunākā pirmsskolas vecuma bērnu intereses par rokdarbiem izpēte un analīze

2.1. Pētījuma metodoloģiskais pamatojums

Jebkura pētījuma veikšana ir sistemātiska, plānota, mērķtiecīga un paškritiska darbība. Pētījuma plānošanas un īstenošanas procesā izdala vairākus savstarpēji saistītus un pēctecīgus posmus, kuri ir - pētījuma idejas formulēšana un pētījuma plānošana, literatūras apskata veidošana, pētījuma metodoloģijas izstrāde, datu ievākšana un analīze, pētījuma pārskata sagatavošana/ darba noformēšana un prezentācija (Ievads pētniecībā, 2011, 131).

Izšķir fundamentālos un lietišķos pētījumus. Fundamentālie pētījumi ir teorētisks vai empīrisks darbs, kas tiek veikts, lai formulētu teorijas un skaidrotu likumsakarības (Ievads pētniecībā, 2011, 17).

Zinātniskais pētījums pedagoģijā tiek definēts kā mērķtiecīgs, radošs organizēts darbības process, kurš orientēts uz jaunu teorētisko atziņu ieguvī, kas pilnveidotu pedagoģisko praksi (Špona, Čehlova, 2004, 56).

Kvalifikācijas darbā tika izmantotas teorētiskā un empīriskās pētīšanas metodes. **Teorētiskā metode** ir darbs ar literatūru, jo jebkurš pētnieciskais darbs sākas ar literatūras avotu izpēti. Šajā darba posmā tiek izvēlēta un precizēta tēma, noteikti uzdevumi un pētījuma galvenā ideja, izstrādāta hipotēze un zinātniskā darba metodika. Literatūras izpētes procesā uzkrājas zināms zinātniskais materiāls. Jebkura no pedagoģiskā pētījuma metodēm – novērošana, eksperiments, pedagoģiskās pieredzes pētīšana u.c. ir saistītas ar literatūras izpēti. Šajā procesā gūtās atziņas palīdz metožu izvēlē, novērošanas organizēšanā, izmēģinājuma un citā darbā (Albrehta, 1998, 9, 10).

Lai pārbaudītu kvalifikācijas darbā izvirzīto pētījuma jautājumu - vai darbojoties ar dažādiem materiāliem var sekmēt jaunākā pirmsskolas vecuma bērnu interesi par rokdarbiem, tika veikts empīriskais pētījums, kurš ietver:

- pētāmās grupas bērnu interešu raksturojumu;
- praktisko darbu ar bērniem;
- iegūto rezultātu apkopojumu un analīzi.

Lai sastādītu pētāmās grupas bērnu raksturojumu, tika veikta **novērošana**, kas ir mērķtiecīgs izziņas process, kurā ilgstoši vai atkārtoti vērojot – uzzina, secina, uzmana, izseko. Novērošana ir empīriskā pētniecības metode, kuru lieto lai ar iegūto informāciju pārbaudītu hipotēzes, teorijas,

teorētisko pētījumu patiesumu u. tml. Uztvertā informācija pēc novērošanas tiek apkopota, skaidrota, vispārināta (Lūciņa,2002,46). Novērošana ir tā, kas palīdz pedagogam iepazīt savus audzēkņus dabiskos apstākļos, tiešas uztveres ceļā (Albrehta,1998,32).

Darba autore novērošanu veica, lai noskaidrotu – katra bērna intereses, kādas aktivitātes viņš izvēlas, izzinātu bērna stiprās puses, uzzinātu, kā sadarbojas ar pārējiem bērniem, izprastu katra vajadzības un izjūtas.

Lai apkopotu pētījuma laikā iegūtos rezultātus, tika veikta kvalitatīvā un kvantitatīvā datu analīze, jo, kā norāda I. Jurgena, katra darbība dod rezultātus, kurus var izvērtēt, izdarīt secinājumus pēc to kvalitatīvajiem un kvantitatīvajiem rādītājiem (Jurgena,2002,46).

2.2. Pētāmās grupas bērnu raksturojums

Darba autore pētījumu veica Brocēnu pilsētas X pirmsskolas izglītības iestādē. Pētījumā piedalījās 10 jaunākā pirmsskolas vecuma bērni. No tiem 6 zēni un 4 meitenes, vecumā no 3 līdz 4 gadiem. Lai novērtētu bērnu intereses, balstoties uz teorētiskajām atziņām, tika izstrādāti kritēriji un to rādītāji (sk. 1. tabulu).

1.tabula. Intereses vērtēšanas kritēriji un to rādītāji

Kritēriji	Augsts līmenis (3p.)	Vidējs līmenis (2p.)	Zems līmenis (1p.)
Izrāda interesi par dažādiem materiāliem	Vienmēr izrāda interesi par dažādiem materiāliem	Dažkārt izrāda interesi par piedāvātajiem materiāliem	Neizrāda interesi par piedāvātajiem materiāliem
Vēlas atkārtot darbību	Bieži izvēlas atkārtot radošās darbības un darbojas ar prieku	Reti izvēlas atkārtoti darboties radošajās darbībās	Neizrāda vēlmi atkārtoti darboties radošajās darbībās
Darbojas ar prieku	Vienmēr ar prieku darbojas un veic izvirzīto uzdevumu	Dažkārt darbojas, bet grūtības pabeigt iesākto līdz galam	Darbojas pēc atkārtota skolotāja uzaicinājuma, pamudinājuma

Lai sastādītu bērnu individuālos raksturojumus pētāmās problēmas aspektā, bērni tika novēroti un iesaistīti dažādās situācijās – nodarbībās, patstāvīgajās darbībās un rotaļās.

Emīls P. – Pēc rakstura mierīgs. Interesē konstruēšanas, kluču celtniecības spēles, no kurām veido garas rindas. Patīk darboties ar plastilīniem, grūtības pabeigt iesākto līdz galam.

Čiekurus, kociņus iesaista patstāvīgās rotaļās. Patīk dažādas koku lapas, kuras sprauž uz iesmiņa, veidojot dažādas "egļītes". Pārsvārā rotaļājas viens, nevēlas, ja kāds traucē.

Tomass – Ļoti kustīgs, aktīvs, visu laiku grib skriet pa grupu. Patīk līmēt no papīra izgrieztus attēlus, darbus veic ļoti rūpīgi. Interesē mašīnas, ar kurām braucot atdarina dažādas skaņas. Bieži nodarbošanos izvēlas ar pieaugušā palīdzību, pēc atkārtota skolotāja uzaicinājuma. Patīk dažādas puzles, kuras saliek bez grūtībām.

Mārtiņš – Kluss, mierīgs. Ienākot grupā, kādu laiku stāv, vēro grupā notiekošo. Labprāt darbojas virtuves stūrītī ar leļļu traukiem. Ar pieaugušo nevēlas iesaistīties sarunā. Bieži darbojas ar plastilīniem, zīmē, patīk, ja pieaugušais darbojas blakus. Izvēlas rotaļāties viens, ar savu no mājām atnesto rotaļlietu.

Noels – Pēc rakstura mierīgs. Labprāt piedalās kustību rotaļās. Nevar atrast nodarbošanos – ņem vienu mantu, otru, trešo. Nodarbošanos izvēlas ar pieaugušā palīdzību, kura ir īslaicīga. Traucē citus bērnus rotaļās. Savās patstāvīgajās rotaļās bieži izmanto dabas materiālus – kociņus, kastaņus, ar kuriem darbojas virtuves stūrī servējot galdu.

Nora Amēlija – Aktīva, dzīvespriecīga, draudzīga. Patīk mūzika, dejas, kustību rotaļas. Bieži darbojas lomu, teātra spēlēs ar lellēm, virtuves stūrītī izrādot dažādas emocijas. Patīk dzīvnieki, skatīties grāmatas. Labprāt zīmē, patīk līmēt no papīra izgrieztus dzīvniekus, darbojas rūpīgi. Liek dažādas mozaīkmīklas, puzles. Bez grūtībām izvēlas dažādus aktivitāšu centrus, darbojas grupiņā ar vienu vai diviem bērniem.

Līva – Smaidīga, mierīga. Patīk sporta nodarbības, mūzika, kustību rotaļas. Patīk dzīvnieki, rotaļājas ar tiem. Bieži izrāda vēlmi rotaļāties ar pieaugušo. Patīk zīmēt, aplīcēt, darboties ar plastilīniem, dažādiem dabas materiāliem – zīlēm, kastaņiem, kurus izmanto darbojoties virtuves stūrī. Radošās darbības veic ar prieku.

Kaspars – Aktīvs, kustīgs, smaidīgs. Labprāt sarunājas ar pieaugušo. Patīk vērt aukliņas caurumotās figūrās. Interesē mašīnas, celtniecības kluči, no kuriem būvē dažādas garāžas mašīnām, tiltus. Darbojas mazā grupiņā ar diviem bērniem. Patīk zīmēt.

Emīls Z. – Mierīgs, smaidīgs. Labprāt iesaistās sporta aktivitātēs, kustību rotaļās, patīk dziedāt. Interesē mašīnas, koka kluči, no kuriem ceļ dažādus torņus. Rotaļājas viens, nevēlas ja kāds traucē, nevēlas dalīties ar mantām.

Anete – Smaidīga, draudzīga. Labprāt sarunājas ar pieaugušo, daudz stāsta. Patīk mūzika, dejas, kustību rotaļas. Interesē lelles, kuras ģērbj un guldina, runā ar tām, izpilda iedomātas lomas lomu rotaļās. Patīk zīmēt, darboties ar plastilīniem, pret materiāliem izturas rūpīgi, vienmēr sakārto savu darba vietu. Bez grūtībām izvēlas aktivitāšu centrus, darbojas ar vienu vai diviem bērniem.

Lana – Nedroša, mierīga, lēna. Ienākot no rīta grupā, kādu laiku vēro notiekošo. Sarunā ar pieaugušo atbild tikai uz jautājumiem. Patīk dziedāt. Patīk lelles, kuras vizina leļļu ratos, sarunājas ar tām. Interesē grāmatas, dažādas puzzles. Grupā rotaļājas viena vai ar vienu draugu.

Bērnu interešu novērtējums pētījuma sākumā tika atspoguļots tabulā, pēc izvirzītajiem kritērijiem (sk.2.tabulu).

2.tabula. Bērnu interešu vērtējuma apkopojums pētījuma sākumā.

Bērnu vārdi	Izrāda interesi par dažādiem materiāliem	Vēlas atkārtot darbību	Darbojas ar prieku	Kopā
Emīls P.	2	2	2	6
Tomass	2	2	1	5
Mārtiņš	2	2	2	6
Noels	2	1	1	4
Nora Amēlija	2	3	3	8
Līva	2	3	3	8
Kaspars	1	1	1	3
Emīls Z.	1	1	1	3
Anete	2	2	3	7
Lana	1	1	1	3
Kopā	17	18	18	

Apkopojot iegūtos rezultātus atbilstoši izvirzītajiem kritērijiem, var secināt, ka interesē par dažādiem materiāliem, augstākais līmenis nav nevienam, vidējs līmenis ir 7 bērniem, zems līmenis ir 3 bērniem. Apkopojot rezultātus izvirzītajam kritērijam, kur bērni vēlas atkārtot darbību, augsts līmenis ir 2, vidējs līmenis ir 4, zems līmenis ir 4. Apkopojot rezultātus pēc kritērija, kur bērni darbojas ar prieku, augsts līmenis ir 3 bērniem, vidējs līmenis ir 2 bērniem, bet zems līmenis ir 5 bērniem. D. Vigule norāda to, ka katrs bērns ir individualitāte, katram bērnam ir savs attīstības un augšanas temps, savs ritms. D. Vigule analizējot J.A. Studentu, uzsver, ka pirmsskolēns pats tiecas pēc sevis piepildīšanas un par personību kļūst iekšējās izaugsmes ceļā, un tikai no paša bērna vēlmes darboties un pašattīstīties ir atkarīga viņa sekmīga attīstība, jo bērna paša pieredze saistāma ar gribu (Vigule,2015,194,195).

2.3. Praktiskais darbs ar bērniem

Lai īstenotu kvalifikācijas darbā izvirzīto mērķi, teorētiski un praktiski izzināt jaunākā pirmsskolas vecuma bērnu interešu sekmēšanas iespējas rokdarbos, praktiskajā darbā tika plānotas un novadītas 3 nodarbības - **“Kamoliņa pārvērtības”**, **“Rotaļlietas – spainīša izgatavošana”**, **“Kociņa rotāšana”**.

D. Dzintere un I. Stangaine norāda, ka sensomotorās rotaļlietas ir materiāli, kas attīsta bērniem dažādas sajūtas – tausti, redzi, garšu, ožu, dzirdi. Ar šiem materiāliem bērns mācās klausīties skaņas un klusumu, atšķirt priekšmeta svaru, lielumu, krāsu, formu, apgūst priekšmeta uztveri kopumā, telpiskās attiecības u.c., kas vienlaikus sekmē bērna paškontroli, vērīgumu. Rotaļlietu bērnu priecē viņa varēšana, patstāvība un neatkarība (Dzintere, Stangaine, 2007, 178).

1. nodarbība **“Kamoliņa pārvērtības”** bērniem tika piedāvāta pēcpusdienas cēlienā. Grupā bija 6 bērni, kuri tika aicināti apsēsties uz paklāja. Nodarbības sākumā skolotāja rādīja bērniem maisiņu, uzaicināja aptaustīt un pajautāja: **Kā jūs domājat, kas tur ir iekšā?**

Bērni minēja – bumbas, āboli, kartupeļi. Kad bērni bija izteikušies, skolotāja piedāvāja katram bērnam ielikt roku maisiņā un izņemt tur esošo lietu. Katrs bērns izņēma vienu kamoliņu.

Skolotāja: **Bērni, vai jūs zināt, kas tas ir?**

Emīls: *Kamols, man omei ir.*

Skolotāja: **Kādās krāsās jums ir kamoliņi?**

Bērni sauca krāsas – sarkans, dzeltens, zaļš, brūns.

Skolotāja: **Pieliksim kamoliņu pie auss, paklausīsimies.**

Emīls: *Viņš nerunā.*

Skolotāja: **Pasildīsim plaukstā kamoliņu, pieliksim pie vaiga, kāds ir kamoliņš?**

Kaspars: *Mīksts.*

Kaspars teiktajam pievienojās arī Emīls, Anete, Līva. Pēc tam darba autore piedāvāja bērniem ar kamoliņu paspēlēties.

Skolotāja: **Paslēpsim kamoliņu aiz muguras, paritināsim kamoliņu pa vienu plecu, pēc tam pa otru plecu, redzat, parādījās kamolam aste, paiesim ar pirkstiņiem pa astīti – tipu, tapu, tipu, tapu, pirksti iet pa šauru taku...mēģināsim satīt atpakaļ. Saliksim kamolus rindiņā, kas mums izveidojās?**

Tomass: *Tas vilciens.*

Emīls: *Daudz mašīnas.*

Tad skolotāja paņēma sev aiz muguras noslēpto kamoliņu, kam pieliktas acis, deguns, radziņi, un nolika to kamolu rindai priekšā, un vaicāja, kas mums tagad izveidojies.

Anete: *Tā ir čūska.*

Kaspars: *Tārps.*

Noels: *Manam kamolam nav acis, man arī vajag.*

Skolotāja: **Kā tad mēs varētu pielikt acis?**

Noels: *Ar plastilīnu.*

Skolotāja: **Vai šīs acis pieliktas ar plastilīnu?**

Līva: *Līmi*

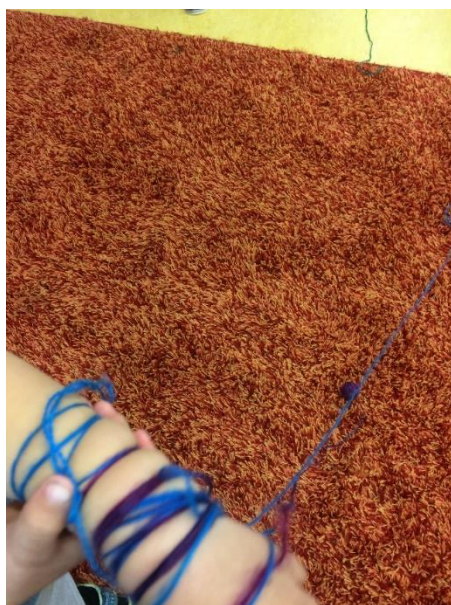
Skolotāja: **Kas tad mums tagad būtu jādara?**

Noels: *Vajag acis.*

Kaspars: *Nē, plastilīnu.*

Skolotāja: **Labi, paņemsim katrs sev kamoliņu, bet pārējos salasīsim atpakaļ maisiņā, lai viņi te nepaliek uz grīdas vieni paši bēdīgi, un iesim paņemt sev nepieciešamās lietas.**

Pie galda darboties aizgāja Kaspars, Līva, Noels, Anete. Bērni paši paņēma plastilīnu kasti. Skolotāja demonstrēja, kā varētu pielikt acis, tās piestiprinot ar plastilīnu. Tomass ielika kamoliņu rotaļu mašīnā un sāka ar to braukāt pa grupu. Emīls kamoliņa dziju sāka tīt sev ap roku. Uz skolotājas jautājumu, ko viņš dara, zēns atbildēja, ka taisa sev rokai vairogu, viņš būs Nindzja (sk.1.attēlu).

1.attēls.Emīls veido sev aizsargu rokai.

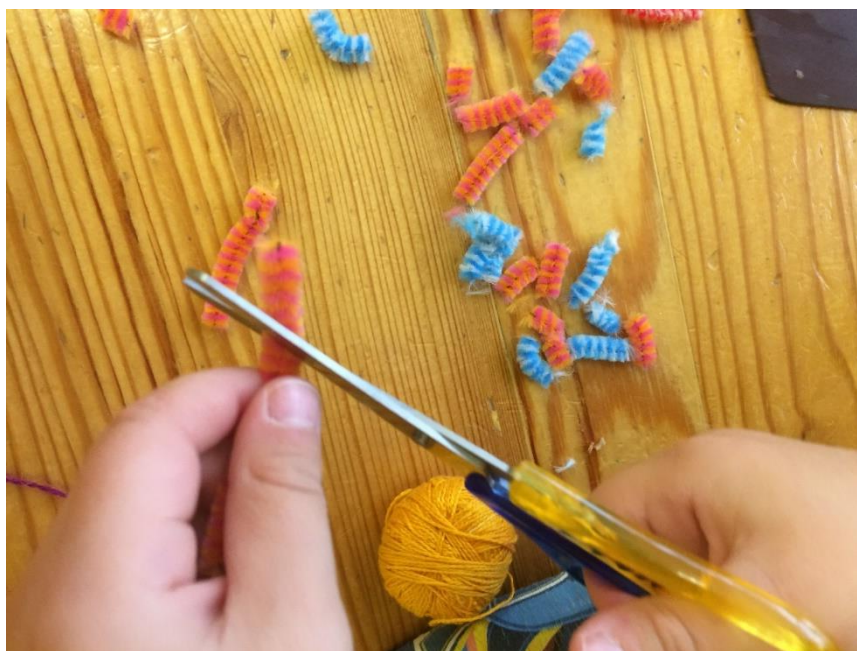
Kaspars, apsēžoties pie galda, centās satīt kamoliņu atpakaļ. Viens kamoliņš bija pavisam iztinies, viņš paņēma dziju, meta gaisā, un teica, ka krīt sniegs. Tad viņš skolotājai uzdeva

jautājumu, vai viņš kamolu var nest uz mājām, jo viņam tāds mājās nav, ielika kamoliņu savā skapī. Līva, Noels un Anete piestiprināja kamoliņam acis (sk.2.attēlu).

2.attēls. Anete savam tārpiņam stiprina ar plastilīnu acis

Noels vēl paprasīja, ka viņš grib pielikt asti. Tā viņam būs Pepe (cūciņa no multfilmas). Kad skolotāja vaicāja, no kā tad viņš taisīs asti, viņš paņēma no plaukta šķēres, lokano stiepli un sāka griezt (sk.3.attēlu).

3.attēls. Noels griež asti savai cūciņai Pepei.

Tas nemaz nebija tik viegli, bet Noelam tā iepatikās, ka viņš sagrieza daudz astes, kur vienu piesprauda pie savas cūciņas. Tad pateica, ka savu cūciņu liks skapī. Savus darbus bērni salika blakus, un teica, ka tie ir tārpiņa draugi (sk.4.attēlu).

4.attēls. Anetes, Līvas un Kaspara veidotie tārpiņa draugi

1.nodarbības ‘Kamoliņa pārvērtības’ analīze

Kad bērni izvilka no maisiņa kamoliņus, viņi bija ļoti priecīgi, smaidīja, viņi tos pētīja, izrādīja lielu interesi par tiem. Bērni rotaļā aktīvi līdzdarbojās. I.Stangaine, analizējot Dž. Bruneru, norāda, ka pieaugušā atbalsts un līdzdarbošanās rotaļā bagātina bērna pasauli, sekmē komunikatīvās prasmes, attīsta fantāziju, ceļ bērna pašapziņu (Stangaine,2015,36).

Lai piesaistītu bērnu interesi, skolotāja izmantoja maisiņu, kurā noslēpti priekšmeti. Bērnu acīs bija lasāms, izbrīns, prieks, bērni izteica minējumus, bērnus interesēja, kas maisiņā paslēpies. Kad bērni izvilka katrs savu kamoliņu, viņi tos pētīja, Kaspars ar Tomasu viņus aizripināja pa grīdu. Uzreiz bija redzams, ka bērni vēlas ar to rotaļāties. Kā uzsver D. Dzintere un I. Stangaine, skolotājs ir tas, kurš veicina prieku, izbrīnu, interesi pret rotaļlietu un rosina ar to paspēlēties, parādot, ar savu piemēru kā to izdarīt, kopīgi praktiski pārliecināties, cik daudzveidīgi ar to var darboties (Dzintere,Stangaine,2007,235).

Noels ar Emīlu ir grupas vecākie zēni, viņiem septembrī jau palika četri gadi. Noels rotaļas gaitā izteica vēlēšanos savam kamoliņam pielikt acis, asti, tā būs viņam cūciņa Pepe, Emīls, savukārt, tina dziju ap roku, veidojot aizsargu rokai, viņš būs Nindzja (tēli no multfilmām). D.Dzintere un I. Stangaine, analizējot psihologa B. Šterna teikto, norāda, ka zēnus, rotaļas un rotaļlietas mudina uz izgudrojumiem, uz vēlmi pārveidot apkārtējo vidi, attīstīt spējas, kas mudina uz neatkarīgu darbību (Dzintere,Stangaine,2007,171). D. Markus uzsver, ka rotaļā bērns mēdz

fantazēt. Savā iztēlē bērns pārveido sastingušo materiālu pasauli dzīvo būtņu tēlos, un, ka mūsdienās bērna iztēli ietekmē televīzijas ekrānos vērojamās ārzemju multiplikācijas filmas (Markus,2003,75). Kā uzsver I. Freiberga, pozitīvas emocijas, pārdzīvojumu maiņa un dažādība rada interesi. Sākotnēji tā ir ziņkārība, ieinteresētība vēl bez stabilām interesēm, taču šis sākotnējais ieinteresētais stāvoklis, kas saistīts ar pozitīvām emocijām, pakāpeniski veido zinātkāri. Pozitīvas emocijas – prieks, pārsteigums, atklājuma brīnums, gandarījums par sevi un savu varēšanu palīdz informāciju uztvert un saglabāt dziļāk atmiņā (Freiberga,2007,14).

2.nodarbība ‘Rotallietas – spainīša’ izgatavošana

Mācību procesam nav jānotiek tikai grupas telpā. Tas var notikt gan parkā, gan laukumā u.c. Svarīga ir tieši mācīšanās atmosfēra – skolotājam svarīgi rūpēties, lai tā būtu labvēlīga un nekas netraucētu radoši domāt (Valbis,2005,65), tāpēc radošais darbs bērniem tika piedāvāts gan grupā, gan bērnu laukumā. Nodarbībā tika izmantotas plastmasas pudeles, mīkstās stieples, divpusēja līmējoša līmlenta. Plastmasas pudelēm tika nogriezta augšējā daļa, apakšējai daļai sānos tika izdurti divi caurumi, kuros bērni varētu ievērt lokano stiepli, lai veidotos spainim rokturis. Apakšējo daļu darba autore aplīmēja ar divpusējo skoču. No sākuma darba autore bija iecerējusi, lai bērni pieliktu spainīšiem rokturus. Nodarbībā piedalījās 10 grupas bērni. Skolotāja bērnus motivēja izmantojot rokas lelli vāveri.

Skolotāja: **Bērni, šodien pie jums atnācis ciemiņš un kaut ko atnesis.** Skolotāja (izmantojot rokas lelli vāveri) parādīja bērniem pagatavoto spainīti, kurš bija aplīmēts ar bērza lapām. Bērni apskatīja spainīti.

Skolotāja: **Redzat, kādu spainīti vāvere sev izgatavojusi? Kāds izskatās spainītis?**

Noels: *Viņš salīmēts.*

Emīls: *Lapas virsū.*

Līva: *Spīdīgs, kur turēties.*

Skolotāja: **Jā, Līva, spainītim ir spīdīgs rokturis.**

Skolotāja: **Varbūt jūs zināt, kas tās par lapām, kas pielīmētas spainītim? Vai jums grupā var kaut kur redzēt šīs lapas?**

Anete: *Re kur vāzē!*

Skolotāja: **Pareizi, Anete, bet, varbūt jūs vēl kaut kur redzat?**

Mārtiņš: *Pie sienas kokam.*

Skolotāja ar bērniem kopīgi apskatīja bērza zariņu ar lapām, apskatīja attēlos bērza koku, noskaidroja, pēc kādām pazīmēm var pazīt bērza koku, kādā krāsā rudenī tam krāsojas lapas – dzeltenas.

Skolotāja: **Vai jūs gribētu izgatavot sev tādu spainīti kā vāverei? Vāvere jums te atnesusi materiālus spainīša izgatavošanai. Viņi salikti uz palodzes.**

Bērni gāja skatīties, pētīja, ar divpusējo līmlenti aplīmētos trauciņus. Noels, Tomass, Anete bija pārsteigti, priecājās, ka trauciņi līp pie pirkstiem, pie drēbēm.

Skolotāja: **Redzat, mūsu trauciņiem nav rokturis, tāpēc mēģināsim vispirms to pielikt.**

Darba autore paņēma sev trauciņu, demonstrēja kā jāizver stieple un jāaptin, lai rokturis turētos. Bērni labprāt iesaistījās darbā. Izvērt cauri caurumiem lokano drāti bērniem grūtības nesagādāja, bet aptīt drāti lai tā turētos, izdevās tikai Anetei. Pārējiem bērniem vajadzēja skolotājas palīdzību (sk. 5.attēlu).

5.attēls. Tomass un Noels ver spainīšiem rokturus.

Kad spainīšiem bija ievērti rokturi, vāvere (rokas lelle) bija ļoti priecīga par bērnu darbu, paslavēja tos. Ejot pastaigā bērni ņēma savus spainīšus līdzi. Izejot laukā skolotāja vaicāja bērniem, vai viņi atceras, par kādu koku mēs runājām. Mārtiņš, Noels, Anete, Līva vienbalsīgi sauca, ka bērzu. Tad skolotāja vaicāja, kāds tad izskatās bērzs.

Emīls: *Balts.*

Skolotāja: **Kas tad vēl ir bērzam raksturīgs?**

Anete: *Kokam ir melnumi.*

Skolotāja: **Jā, bērzam ir balts stumbrs ar melnām svītrām. Kādas tad bērzam rudenī paliek lapas?**

Noels: *Dzeltenas.*

Skolotāja: **Vai jūs redzat mūsu pagalmā kaut kur bērzu?**

Līva: *Re kur!*

Skolotāja: **Pareizi, droši vien vāvere te savu spainīti rotājusi, mēs taču arī varam savu spainīti izrotāt!** Skolotāja demonstrējot pielipināja bērza lapu pie sava spainīša. Bērni sāka darboties (sk.6.7.8.attēlu).

6.attēls. Anete rāda savu aplīmēto spainīti.

7.attēls. Kaspara, Noela, Emīla aplīmētie spainīši.

8.attēls. Tomass ir lielīgs par savu izgredznoto spainīti.

Kad spainīši bija aplīmēti, darba autore piedāvāja salasīt bērza lapiņas spainīšos, jo viņas te sakritušas, bēdīgas. Pēc tam kopā ar vāveri (rokas lelli) apskatījāmajos bērnu paveiktos darbiņus. Noels spainī bija salasījis arī kociņus, akmentiņus. Emīls P. bija pielasījis pilnu spainīti ar bērza lapām (sk.9.attēlu). Kaspars bija pielīmējis arī teritorijā atrasto kļavu lapu. Vāvere (rokas lelle) visus bērnus paslavēja, aicināja samīļot koku, pateikt paldies bērzam par iedotajām lapām. Pēc pastaigas bērni savus spainīšus nesa uz grupu.

9.attēls. Emīla pielasītais spainītis ar bērza lapām.

2.nodarbības ‘‘Rotaļlietas – spainīša izgatavošana’’ analīze

Lai bērņus ieinteresētu darboties, skolotāja, kā motivāciju, izvēlējās rotaļlietu - rokas lelli vāveri. I. Freiberga norāda, ka motivācijai ir ļoti būtiska nozīme. Balstoties uz motivāciju, bērņš pats izvirza uzdevumus nākamajai darbībai. Katra nākamā darbība turpina iepriekšējo un neprasa īpašu ievadu, jo bērņš zina, ko un kāpēc viņš to dara, ko darīs tālāk. Motivācija novērš pārslodzi, tā padara darbību pievilcīgu un pašsaprotamu (Freiberga,2007,24). Bērņi labprāt iesaistījās darbā, viņiem patika vāveres izgatavotais spainītis.

L. Priede norāda to, ka svarīgi bērņam dabas pasauli atklāt pēc iespējas agrāk. Svarīgi ir bērņos izraisīt vēlmi ielūkoties apkārējās dabas norisēs, radīt interesi par to, paust savu attieksmi pret redzēto, izjusto, dzirdēto, emocionāli pārdzīvoto. Vērojumos ir svarīgi nodrošināt daudzveidīgu bērņo darbošanos – sameklēt, ieklausīties, pasmaržot, aptaustīt, izpētīt, pastāstīt. Katram izvirzītajam jautājumam jārosina bērņa domāšanas aktivitāte (Priede,2007,45), tāpēc skolotāja piedāvāja spainīšus izrotāt dabā, pastaigas laikā, jo katra tikšanās ar dabu ir mācību stunda prātam, radošumam, jūtām. Ar skolotāja uzdotajiem jautājumiem – kas tad bērņam raksturīgs, kur jūs redzat pagalmā bērņus, tika veicināta bērņo domāšana. R. Fišers akcentē to, ka skolotāja prasme uzdot jautājumus palīdz veicināt un paplašināt bērņo domāšanu. Labs jautājums ir tas, kas aicina domāt vai darīt (Fišers,2005,97).

Nodarbības laikā Tomass, kā jau kustīgs bērņš, gribēja vairāk skraidīt. Viņš savu spainīti sāka aplīmēt pēc atkārtota skolotāja uzaicinājuma - Nāc, paskaties, kādas te skaistas bērņa lapiņas, kā tu domā, vai viņas pielips pie tava spainīša? Tad viņš sāka darboties. Bērņiem patika šī darbošanās, viņi ar lepnumu rādīja savus spainīšus. Interesanti bija vērot Līvu, jo viņa mēģināja pielipināt arī atrasto kociņu. Kociņš negribēja lipt, tad viņa to paņēma un ielika spainītī. Kad aizgājām uz grupu, salasītās bērņa lapas mēs salikām groziņā. Bērņi bija salasījuši ne tikai lapas, tur bija gan akmentiņi, gan kociņi, kurus bērņi salika atsevišķā groziņā, kopīgi apskatījām, nolikām groziņu dabas materiālu stūrī. Tos mēs ar bērņiem varēsīm izmantot gan nodarbībās, gan bērņo patstāvīgajās darbībās, jo kā norāda D. Vigule, dažādie materiāli (akmentiņi, lapas, kociņi u.c.) savā vienkāršībā slēpj neskaitāmus izmantošanas veidus. Šos priekšmetus var izmantot kreatīvos un izdomas bagātos veidos. Priekšmeti maina savas funkcijas atkarība no bērņa vajadzības, fantāzijas. Netieši bērņš mēģinās sasniegt paša izvirzītos mērķus, un, ja tas izdodas, bērņš pārdzīvo prieku, kas mudina tālākām darbībām. Šāda darbošanās veicina patstāvības, neatlaidības un mērķtiecības veidošanos (Vigule,2015,221). Savus izgatavotos spainīšus -Tomass, Emīls, Anete un Līva iesaistīja savās patstāvīgajās rotaļās. D. Dzintere un I. Stangaine norāda, ka bērņi rotaļlietas novērtē pēc to kvalitātes – vispirms viņi tās aptausta, paspiež, papricējas, bet pēc tam viņiem rodas jautājums - ko ar to var izdarīt (Dzintere, Stangaine,2007,228).

3.nodarbība. ‘Kociņa rotāšana’

Vērojot, kā pieaugušais darbojas ar dažādiem materiāliem, bērns ļauj ķermenim apzināti pārdzīvot šo procesu un pārdzīvotais pārvēršas patstāvīgā izpildījumā, jo jaunā prasme dzīvo ķermeņa uztveres pārdzīvojumu atmiņā. Pasaule ienāk bērnā caur sajūtām. Bērns iepazīst, darbojas, ‘sarunājas’ ar papīru, vilnu u.c. materiāliem. Tas viss notiek glaudot, plēšot, burzot, ripinot, aptaustot (Randoha,2015,150). Nodarbībā tika izmantoti materiāli – vilniņa, koka zariņi, plastilīns, plastmasas pudeļu korķi.

Nodarbības sākumā skolotāja aicināja bērnus pie sevis.

Skolotāja: **Vai atceraties, kādu koku mēs vakar vērojām?**

Līva, Noels, Kaspars atbildēja ka bērzu.

Skolotāja: **Kā tad jūs zināt, ka tas ir bērzs, kā jūs viņu pazināt?**

Emīls P.: *Balts ar melnumiem.*

Skolotāja: **Un kādā krāsā bērzam bija lapas?**

Līva, Anete, Kaspars, Emīls atbildēja ka dzeltenas.

Skolotāja: **Nākat, paskatieties, man te kaut kas groziņā. Tā ir vilniņa. Kādā krāsā ir vilniņa?**

Līva: *Dzeltena.*

Lai izzinātu vilniņas īpašības, skolotāja uzaicināja paņemt, pasmaržot, paplēst vilniņu.

Skolotāja: **Paņemsim katrs gabaliņu, pasmaržosim, mēģināsim paplēst, pieliksīm pie vaiga – kāda ir vilniņa?**

Anete: *Viņa ir spalvainā.*

Noels: *Mīksta.*

Kaspars: *Plīstoša.*

Skolotāja: **Mēģināsim papūst vilniņu, pūtīsim kā vējš, bet centīsimies nepazaudēt (sk.10.attēlu).**

10.attēls. Vilniņas pūšana.

No visām piedāvātām darbībām, bērniem patika vilniņas pūšana, jo to viņi atkārtoja vairākas reizes.

Skolotāja: **Veidosim rokās kā bumbu. Bet paskatieties, man te vēl viens grozs, kas tie tādi?**

Mārtiņš: *Tie ir zari. Krūmā tādi.*

Skolotāja: **Bet paskatieties, vai viņiem ir lapiņas? Viņi izskatās kā mazi kociņi. Viņi man čukstēja, ka viņiem ir auksts. Ko mēs varētu darīt, lai kociņiem kļūtu siltāk?**

Anete: *Uzliksim cepuri.*

Kaspars: *Cimdus vajag.*

Līva: *Uzliksim šito dzelteno.*

Skolotāja: **Jā, Līva, mēs varētu savu kociņu izrotāt ar vilniņu, un demonstrējot pielika vilnas gabaliņu pie kociņa. Lai mums kociņš nekristu apkārt, mēs ieliksīm plastilīnu korķi un iestiprināsim tur savu kociņu.**

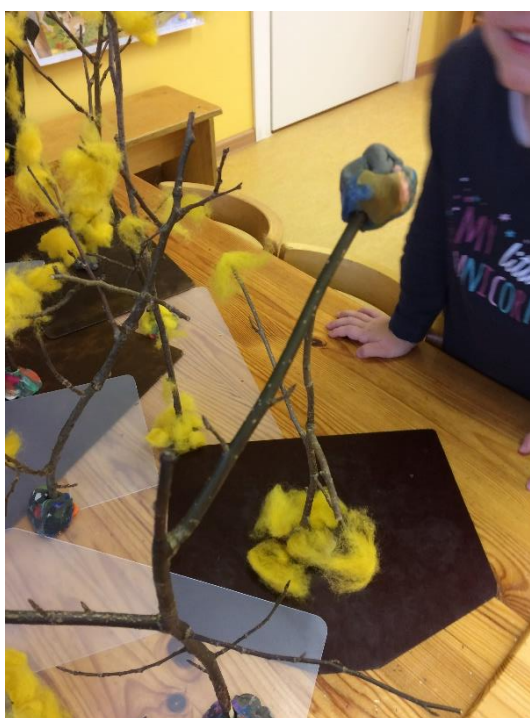
Bērni sāka darboties, lika vilnas gabaliņus pie kociņa (sk.11.12.attēlu). Mārtiņš piestiprināja plastilīna bumbu un teica, ka tas ir kokam puns (sk.13.attēlu). Noels izveidoja no plastilīna putniņu, piestiprināja to savā kociņā, teica, ka te dzīvo balodis. Bērni darbojās ar lielu aizrautību, katrs rotāja savu kociņu. Darba autore paslavēja bērnus, teica, ka kociņi tagad ir ļoti priecīgi. Anete, lai nesaltu kokam kāja, salika vilniņu apkārt kociņa kājai, nosedzot plastilīnu. Arī citi bērni pievienojās šai idejai. Darba autore ierosināja salikt kociņus uz plaukta, kur mums izveidosies savs mežs. Katrs bērns uzmanīgi nesa savu kociņu un kopīgi sakārtojām grupas telpas rotājumu (sk.14.attēlu). Bērni salika apkārt "koku mežam" vakar salasītās bērza lapas.

11.attēls.*Nora, Anete, Līva, Nora Amēlija, Mārtiņš rotā kociņu.*

12.attēls.Kaspars un Tomass kociņa rotāšanas procesā.

13.attēls.Mārtiņš priecājas par kokam pielikto "punu".

14.attēls. Bērnu veidotais, ar skolotājas palīdzību, grupas telpas rotājums.

3.nodarbības ‘Kociņa rotāšana’ analīze

Turpinot iesākto tēmu par koku bērzu, bērniem tika piedāvāts jauns materiāls – vilniņa, ar kuru iepazīstoties, skolotāja piedāvāja bērniem ar to no sākuma iepazīties, ‘izspēlēties’, jo vilniņu bērni pasmaržoja, mēģināja paplēst, satīt plaukstās kamolā, mēģināja pūst. Visvairāk bērniem patika vilniņu pūst, plēst. Kasparam, Tomasam, Līvai no sākuma neizdevās vilniņu saplēst, jo viņi mēģināja plēst pa vidu, tad skolotāja parādīja, ka vilniņu vajag plēst pa mazākam gabalam no sāniem, un bērniem viss izdevās. Tomass vilniņu meta gaisā, priecājās. Kā uzsver A. Randoha, bērni ir zinātkāri un svarīgi ir dot viņiem iespēju pašiem darboties, tādējādi gūstot pieredzi. Zinātkāre rodas aktivizējoties bērna interesēm, savukārt, interese rodas, ja pētāmais objekts ir bērnam emocionāli pievilcīgs. Tieši intereses paplašina bērna pieredzi, iepazīstina ar dažādām darbības sfērām, aktivizē bērna dažādās spējas (Randoha,2015,157).

Lai bērnus motivētu darboties tālāk, skolotāja mudināja bērnus uz līdzjūtību, teikdama, ka kociņam ir auksti, ko mēs varētu darīt, lai viņiem kļūtu siltāk. Kaspars piedāvāja uzvilkt cimdus, Anete rosināja uzlikt cepuri, lai kociņam nesaltu ‘kāja’, aplika tam apkārt vilniņu. Viņas idejai pievienojās arī citi bērni. D. Lieģeniece norāda, ka pirmsskolas vecumā bērniem jāveido spēja just līdzīgi gan cilvēka, gan dzīvnieku ciešanām, prasme priecāties par savu un citu cilvēku labu darbu, jāizkopj emocionālā atsauce (Lieģeniece,1992,26).

Kopumā bērni darbojās, savu kociņu bērni rotāja ar lielu rūpību. S. Ķirse norāda, ka jaunākā pirmsskolas vecumā bērni darbojoties (aptaustot, plēšot, glaudot u.c.) jūtas iesaistīti notiekošajā. Bērns uztver pieaugušā darbību un atdarina to. Jaunākā pirmsskolas vecuma bērniem dominē uzskatāmi darbīgā domāšana – bērns domā par tiem priekšmetiem, materiāliem, darbībām, ar kuriem viņš ir kontaktā (Ķirse,2000,72)

2.4.Iegūto rezultātu apkopojums un analīze

Lai novērtētu bērnu intereses, balstoties uz teorētiskajiem un praktiskajām darbā iegūtiem secinājumiem, tika apkopots bērnu interešu novērtējums pētījuma beigās (sk.3.tabulu).

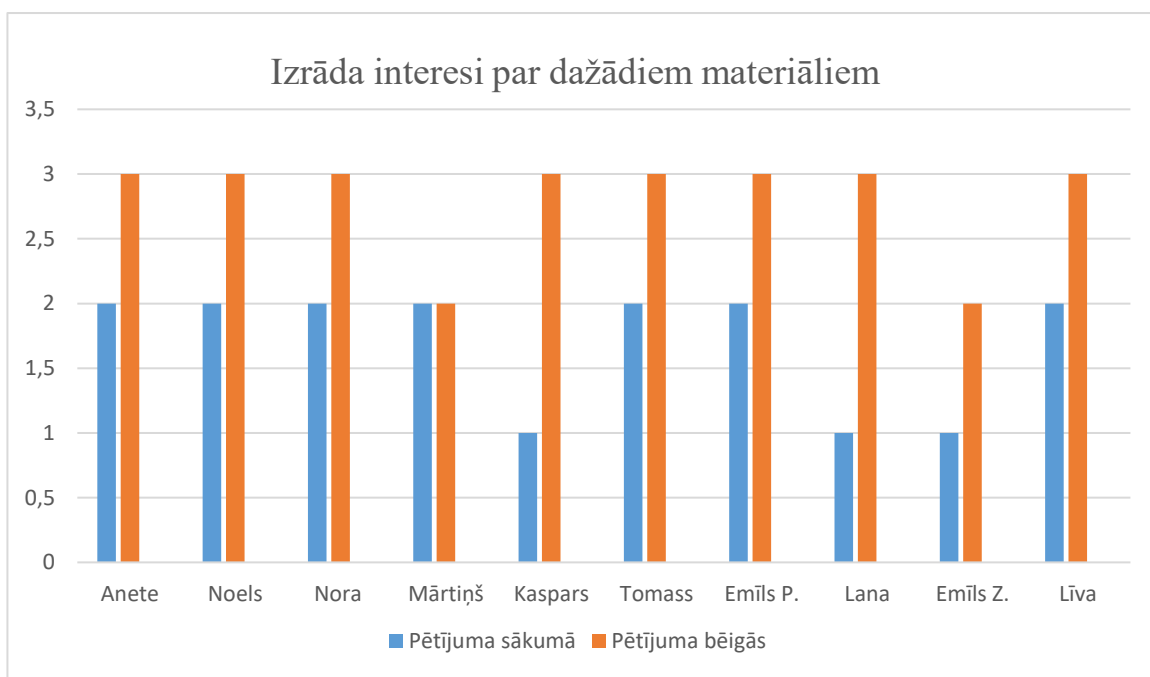
3.tabula. Bērnu interešu novērtējums pētījuma beigās.

Bērnu vārdi	Izrāda interesi par dažādiem materiāliem	Vēlas atkārtot darbību	Darbojas ar prieku	Kopā
	Pētījuma beigās	Pētījuma beigās	Pētījuma beigās	
Anete	3	3	3	9
Noels	3	1	2	6
Nora	3	3	3	9
Amēlija				
Mārtiņš	2	2	2	6
Kaspars	3	2	2	7
Tomass	3	2	2	7
Emīls P	3	2	2	7
Lana	3	2	2	7
Emīls Z	2	2	1	5
Līva	3	3	3	9
Kopā	28	22	22	

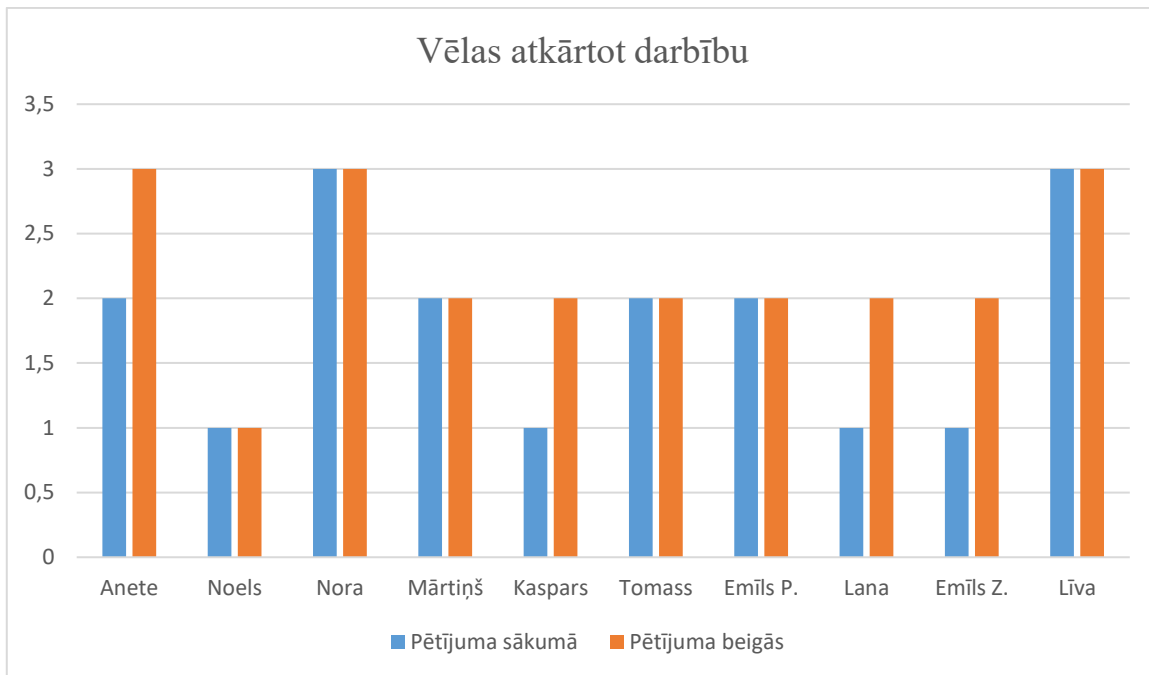
Rezultāti tika apkopoti vadoties pēc bērnu darbības piedāvātajās nodarbībās, patstāvīgajās rotaļās ikdienā, kur bērni izrādīja interesi. Tomass piedāvātos kamoliņus bieži sēdināja mašīnā un vizināja pa grupu, viņam patika viņus ik pa laikam ripināt. Kasparam patika kamoliņus ik pa laikam mēģināt satīt atpakaļ kamolā. Emīls P. tina kamoliņa dziju ap krēslu, teica, ka veido zirnekļa tīklu. Savus izgatavotos spainīšus Emīls P., Noels, Anete, Līva izmantoja savās ikdienas rotaļās. Emīls P. lika tajā mazos klučus, Noels mazās mašīnas, Anete un Līva izmantoja tos darbojoties rotaļu virtuves stūrī. Lana, ar vilniņas palīdzību, veidoja dzīvniekiem gultiņas leļļu ratos. Pret piedāvātajiem materiāliem, bērni visi izrādīja interesi. Bērniem tika piedāvāts darboties ar dažādām koku lapām (bērzs, kļava, liepa), kur bērni līmēja ežus. Ežus bērni veidoja no plastilīniem, saspraūžot tajos sērkokociņus, lai būtu ezim adatas. Darbojās ar papīru – plēšot to, burzot, mēģinot locīt uz pusēm. Atkārtoti darboties izrādīja Anete, Nora Amēlija un Līva. Anetei patika līmēt koku lapas, pielīmējot “matus” izgrieztai no kartona sejai, Nora Amēlija, savā, no plastilīna izveidotajā ežī, sasprauda sausos ziedus, Līvai patīk plēst papīru un līmēt, veidojot savas kolāžas. Tā kā Tomasam patīk mašīnas, darba autore piedāvāja no koku lapām izlikt mašīnām ceļu, kur braukt. Tomass iesaistījās, kā arī pats pēc tam lika ceļu arī no kociņiem.

Lai apstiprinātu pētījumā izvirzīto pētījuma jautājumu un spētu to attēlot uzskatāmi, tika izveidotas diagrammas, kurās uzskatāmi apskatāms, kā bērnu interese, darbojoties ar dažādiem materiāliem, mainījies kopumā pētījuma sākumā un pētījuma beigās. Punkti apkopoti pēc vērtēšanas kritērijiem: augsts – 3, vidēji – 2, zems – 1 (sk.15. 16. 17. attēlu).

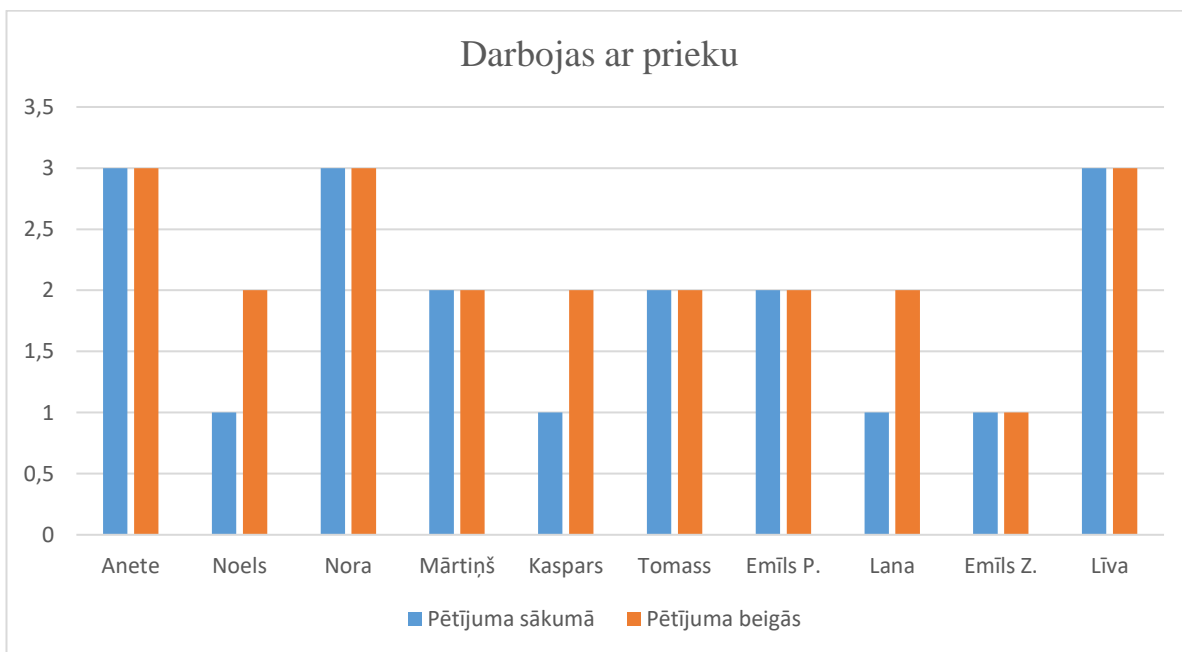
15.attēls. Kritērija – izrāda interesi par dažādiem materiāliem- rādītāju dinamika pētījuma sākumā un pētījuma beigās.

16.attēls. Kritērija – vēlas atkārtot darbību- rādītāju dinamika pētījuma sākumā un pētījuma beigās.

17.attēls.Kritērija - darbojas ar prieku- rādītāju dinamika pētījuma sākumā un pētījuma beigās.

Apkopojot rezultātus, analizējot visu pedagoģisko darbību, darba autore secina, ka bērni šajā vecumā ir ļoti kustīgi, aktīvi. Darba autore ievēroja, ka šajā vecumā bērni spēj ātri pāriet no vienas darbības uz otru – te no klučiem ceļ māju, te jau stumda mašīnu, te rotaļājas virtuves stūrī. Viņu uzmanības noturība nav liela. Bērnu rotaļas ir gan individuālas, gan rotaļājās ar vienu draugu, gan sabiedriskas. Bērnu interesēja piedāvātie materiāli, viņi izrādīja vēlmi ar tiem rotaļāties. Interese par rokdarbiem grupā ir trīs meitenēm, kurām ir labi attīstīta pirkstu muskulatūra. Bērnu darbošanās ir atkarīga no skolotāja, no viņa prasmes bērnus ieinteresēt, iesaistīt un svarīgs ir skolotāja demonstrējums, līdzdarbošanās, skolotāja prasme motivēt bērnus uz radošām darbībām. Ja bērns ar materiālu ir izspēlējis, tad viņš rokdarbos darbojas.

D. Vigule analizējot H.G. Gadamera teikto, akcentē to, ja pieredze, kuru bērns gūst ir veiksmīga un pozitīva, jo vairāk tiek modināta interese, vēlme darboties un izzināt. Tikai paša bērna piedzīvotais, pārdzīvotais motivē bērnu aktivitātēm, darbībām, kas veicina prasmes, paplašina bērna pieredzi (Vigule,2015,195).

Bērna spējas attēlot pasauli attīstās pakāpeniski, tādēļ skolotājs, kurš zina bērna spējas, vajadzības un intereses, plāno bērna pasaules attēlojuma aktivitātes, izmantojot lietu vidi, materiālus. Materiālu, lietu izzināšana, izmantošanas paņēmieni ir ietverti pašās lietās, bet bērns tos saredzēt var tikai ar pieaugušā palīdzību, kurš zina pareizos darbības paņēmienus (Lieģeniece,1999,133).

Secinājumi

1. Cilvēka darbības pamatā ir viņa vajadzības un intereses. Ja cilvēks par kaut ko ieinteresējies, rodas vēlēšanās to izpētīt. Aktivizējoties bērna interesēm rodas zinātkāre, savukārt, interese rodas, ja pētāmais objekts ir bērnam emocionāli pievilcīgs. Interese paplašina bērna pieredzi, aktivizē bērna dažādās spējas. Interese ir tā, kas virza bērnu uz vienu vai otru darbību. Interese ir jebkuras darbības svarīgākais pamudinātājs. Bērnu interesē jauni materiāli, jaunas lietas, rodas vēlēšanās ar tiem rotaļāties, izpētīt, iesaistīt tos ikdienas rotaļās.

2. Rokdarbos bērni iepazīstas ar dažādiem materiāliem, to īpašībām, bērni iegūst dažādu sajūtu pieredzi, bērniem veidojas dažādas praktiskās iemaņas. Rokdarbos tiek veicināta bērnu pirkstu muskulatūras attīstība. Bērni savas gatavotās rotaļlietas iesaista savās ikdienas rotaļās. Rokdarbi modina bērnos iztēli, fantāziju.

3. Ja bērnam ir interese, viņš praktiskajās darbībās iesaistās, darbojās. Bērniem palielinās zināšanu apjoms par materiāliem, to īpašībām. Bērniem veidojas pozitīva attieksme pret darbu, apgūst prasmes, iemaņas, bērni kļūst zinošāki.

4. Skolotājs ir bērnu paraugs, kurš ar savu attieksmi, pozitīvām emocijām spēj bērnu ieinteresēt, ar savu darbošanos, līdzdarbošanos prot motivēt bērnus darboties rokdarbu nodarbībās. Brīva, nepiespiesta, uz pozitīvām emocijām balstīta vide veicina bērnu vēlmi iesaistīties rokdarbu nodarbībās. Svarīgs ir pedagoga pozitīvais novērtējums katrai bērna radošai darbībai. Skolotājam jāredz, kas bērnu interesē, un attiecīgā brīdī jāpiedāvā konkrētai darbībai turpinājums, kas, it kā netieši mudinot, rosinātu bērnu iesaistīties rokdarbu nodarbībās.

5. Kvalifikācijas darbā izvirzītais jautājums – vai darbojoties ar dažādiem materiāliem var sekmēt jaunākā pirmsskolas vecuma bērnu interesi par rokdarbiem, apstiprinājās.

Literatūras un avotu saraksts

1. Albrehta, Dz. (2001). *Didaktika*. Rīga: Izdevniecība RaKa
2. Albrehta, Dz. (1998). *Pētīšanas metodes pedagogijā*. Rīga: "Mācību grāmata" SIA
3. Alijevs, R. (1998). *Skola radošo spēju veicināšanai*. Rīga: Izdevniecība RaKa
4. Arājs, J. (1976). *Intereses un to veidošana skolā*. Rīga: Izdevniecība Zvaigzne
5. Baltušīte, R. (2006). *Skolotāja loma mācīšanās motivācijā*. Rīga: Izdevniecība RaKa
6. Белицкая, Л. (2006). *Прессованная флористика*. Москва: "Эксмо"
7. Brendule, S., Vaicekauskas, S. (2012). *Dari, radi, rodi*. Rīga: Izdevniecība RaKa
8. Dirnēna, V. (2000). *Dabas materiāli pamatskolā*. Rīga: RaKa
9. Dzintere, D., Stangaine, I. (2007). *Rotaļa – bērna dzīves prasmju sekmētāja*. Rīga: RaKa
10. Džeja, R. (2010). *Lai bērni būtu laimīgi*. Rīga: Zvaigzne ABC
11. Eriņa, A. (2014). *Tinam, pinam, līmējam*. Rīga: Izdevniecība RaKa
12. Fišers, R. (2005). *Mācīsim bērniem domāt*. Rīga: RaKa
13. Freiberga, I., Priede, L. (2007). *Bērns mācās izzināt pasauli*. Rīga: SIA "Izglītības soli"
14. Geidžs, N., Berliners, D. (1999). *Pedagoģiskā psiholoģija*. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC
15. Golubina, V. (2007). *Pirmsskolas pedagoga rokas grāmata*. Rīga: SIA Izglītības soli
16. Гульянц, Э.К., Базик, И.Я. (1983). *Что можно сделать из природного материала*. Москва: "Просвещение"
17. Гульянц, Э.К., Базик, И.Я. (1991). *Что можно сделать из природного материала*. Москва: "Просвещение"
18. Helminga, H. (2006). *Montesori pedagogija*. Rīga: Apgāds Jumava
19. Hibernere, V. (1998). *Bērna vizuālā darbība*. Rīga: RaKa
20. *Ievads pētniecībā: stratēģijas, dizaini, metodes*. (2011). Rīga: Izdevniecība RaKa
21. Jurgena, I. (2002). *Vispārīgā pedagogija*. Rīga: SIA "Izglītības soli"
22. Karlgrēns, F. (2008). *Valdorfa pedagogija*. Rīga: Jumava
23. Kirstena, A., Hansena, Roksana, K., Kaufmane, S., Saifers, S. (2002). *Bērncentrētu grupu veidošana*. Rīga: Izglītības iniciatīvu centrs
24. Kovaļovs, A. (1967). *Personības psiholoģija*. Rīga: Izdevniecība Zvaigzne
25. Krinkele, V. (2002). *Bērna attīstības vērtēšanas pedagoģiski psiholoģiskie nosacījumi pirmsskolas izglītības iestādē*. Rīga: Izglītības soli
26. Leitāne, U., Dzedule, B. (1996). *Cepurnieks niekojas*. Rīga: Apgāds "Zvaigzne ABC"
27. Lieģeniece, D. (1992). *Bērns – pasaulē, pasaule – bērņā*. Rīga: Zvaigzne
28. Lieģeniece, D. (1999). *Kopveseluma pieeja audzināšanā*. Rīga: RaKa

29. Lieģeniece, D., Nazarova, I. (1999). *Veseluma pieeja valodas apguvē*. Rīga: RaKa
30. LUPPI., Zinātnisko rakstu krājums. (2001). *Vispārīgā didaktika un audzināšana*. Rīga: SIA ‘‘Izglītības soļi’’
31. Лубковска, К., Згыхова, И. (1983). *Сделаем это сами*. Москва: ‘‘Просвещение’’
32. Лукина, Н.А. (2001). *Мама, сделай мне игрушку*. Москва: ‘‘ОЛМА-ПРЕСС’’
33. Ļubļinska, A. (1979). *Bērnu psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne
34. Markus, D. (2003). *Bērna valoda: no pirmā kļiedziena līdz pasakai*. Rīga: ‘‘Rasa ABC’’
35. Мохова, А. (2016). *Каким должен быть современный педагог?*
Pieejams: <https://www.b17.ru/article/54707/>
36. Nadziņa, V. (1997). *Mājturība*. Rīga: Zvaigzne ABC
37. Ozoliņa, A. (1990). *Roku darbi bērnodārzā*. Rīga: Zvaigzne ABC
38. *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. (2000). Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC
39. Priede, L. (2000). Kamoliņa brīnumainās pārvērtības. *Pirmsskolas izglītība*. (2). 18.19.lpp.
40. *Psiholoģijas vārdnīca*. (1999). Rīga: SIA Apgāds ‘‘Mācību grāmata’’
41. RPIVA Ģimenes un pirmsskolas pedagoģijas katedra. (2002). *Bērns kā individualitāte pirmsskolas izglītības iestādē*. Rīga: SIA ‘‘Izglītības soļi’’
42. RPIVA Ģimenes un pirmsskolas pedagoģijas katedra. (2000). *Bērns kā vērtība ģimenē un pirmsskolā*. Rīga: SIA Izglītības soļi
43. RPIVA Pirmsskolas pedagoģijas katedra. (2015). *Bērna sasniegumu veicināšana pirmsskolā*. Randoha, A. *Pirmsskolēna pašizteikšanās zīmēdarbībā*. Vigule, D. *Gribas īpašību veidošanās bērībā*. Stangaine, I. *Bērna dzīvesdarbība rotaļā*. Rīga: RaKa
44. RPIVA Zinātniskie raksti. Volāne, E. (1999). *Rokdarbu mācība vēsturiskā skatījumā*. Rīga: Izdevniecība ‘‘Vārti’’
45. Rubana, I. M. (2004). *Mācīties darot*. Rīga: Izdevniecība RaKa
46. Sorokina, A. (1979). *Intelektuālā audzināšana bērnodārzā*. Rīga: ‘‘Zvaigzne’’
47. Students, J. A. (1998) *Vispārīgā pedagoģija*. Rīga: Izdevniecība RaKa
48. Svence, G. (1999). *Attīstības psiholoģija*. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC
49. Špona, A. (2001). *Audzināšanas teorija un prakse*. Rīga: RaKa
50. Špona, A., Čehlova, Z. (2004). *Pētniecība pedagoģijā*. Rīga: Izdevniecība RaKa
51. Šteinberga, A. (2013). *Pedagoģiskā psiholoģija*. Rīga: Izdevniecība RaKa
52. Šternfelde, I. (2017). *Sīkās motorikas attīstīšana pirmsskolas vecuma bērniem*. Rīga: Izdevniecība ‘‘Pētergailis’’
53. Valbis, J. (2005). *Skolēna personības attīstība – izglītības virsuzdevums*. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC

54. Vecgrāve, A. (2005). *Ceļvedis pieaugušajiem pa bērnības zemi*. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC
55. Volāne, E. (1997). *Rokdarbi kā vērtību veidošanas līdzeklis*. *Skolotājs*, (6).
56. Vorobjovs, A. (1996). *Psiholoģijas pamati*. Rīga: Mācību Apgāds
57. Zelmenis, V. (2000). *Pedagoģijas pamati*. Rīga: RaKa
58. Žogla, I. (2001). *Didaktikas teorētiskie pamati*. Rīga: Izdevniecība RaKa
59. Žogla, I.,Kakniņa, D.,Antiņa, I. (2012). *Skolotāja pētnieciskā darbība*. Rīga: RaKa
60. Žukovs, L. (1999). *Ievads pedagoģijā*. Rīga: Izdevniecība RaKa